

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Celosvětová hospodářská krize v roce 2008

Alina Zhdanova

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Alina Zhdanova

Podnikání a administrativa

Název práce

Celosvětová hospodářská krize v roce 2008.

Název anglicky

The global economic crisis in 2008.

Cíle práce

Cílem předkládané bakalářské práce je na základě analýzy provedené na příkladu bankovního sektoru Kazachstánu a České republiky zjistit důsledky dopadů celosvětové hospodářské krize proběhlé v roce 2008. Daný cíl je podmíněn splněním jednotlivých dílčích cílů. Prvním cílem je zpracování literární rešerše týkající se krize, bankovního sektoru a vybraných makroekonomických ukazatelů. Dalším dílčím cílem je vymezení dopadu krize z roku 2008 na bankovní sektor Kazachstánu a České republiky. Třetím dílčím cílem je vymezení vhodné strategie bank v České republice a Kazachstánu, které jim pomohly zvládnout propad poptávky.

Metodika

Vlastní výzkum práce je zaměřen do tří oblastí – jedná se o poukázání dopadu krize na ekonomiku obou zemí, výzkum dopadu krize na bankovní sektor země, a nakonec výzkum strategie úspěšných a neúspěšných bank v zemi. Výzkum dopadu krize je založen na analýze HDP, inflace, nezaměstnanosti a vývoji platební bilance. Výzkum dopadu krize na bankovní sektor je zaměřen na analýzu statistických údajů týkajících se bankovního sektoru. Bakalářská práce je založena na celé řadě vědeckých metod. Mezi nejdůležitější je možné zmínit především dedukci, analýzu a analogii. Veškeré metody se vyskytnou napříč celou bakalářskou prací.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Ekonomická krize, bankovníctví, HDP, inflace, Kazachstán, ekonomika.

Doporučené zdroje informací

- CZESANÝ, S. Hospodářský cyklus. Praha: Linde, 2006. 200 s. ISBN 80-7201-576-1 978-80-7400-002-7
HOLMAN, R. Ekonomie, 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-7400-006-5.
KOHOUT, P. Finance po krizi : důsledky hospodářské recese a co bude dál. Praha: Grada Publishing, 2009. 218 s. ISBN 9788024731995
KUNEŠOVÁ, H. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-717-9455-4.
TOMEŠ, Z. Hospodářská politika: 1900-2007. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 262 s. ISBN 978-80-7400-002-7.
ŽÍDEK, L. Dějiny světového hospodářství. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 397 s. ISBN 978-807-3801-847.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Celosvětová hospodářská krize v roce 2008" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Kamile Veselé, Ph. D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Celosvětová hospodářská krize v roce 2008

Abstrakt

Bakalářská práce je věnována celosvětové hospodářské krizi v roce 2008. Vzhledem k příliš velké rozsáhlosti zkoumané problematiky bylo rozhodnuto výzkum zaměřit jen na dva státy a na jeden vybraný sektor – jedná se o sektor bankovníctví. Za země byla zvolena Česká republika a Kazachstán. Práce je popsána jak z pohledu makroekonomického, tak i z pohledu podnikohospodářského.

Cílem předkládané bakalářské práce je na základě analýzy provedené na příkladu bankovního sektoru Kazachstánu a České republiky zjistit důsledky dopadu celosvětové hospodářské krize proběhlé v roce 2008. Tento cíl je podmíněn splněním jednotlivých dílčích cílů. Prvním dílčím cílem je zpracování literární rešerše týkající se krize, bankovního sektoru a vybraných makroekonomických ukazatelů. Dalším dílčím cílem je vymezení dopadu krize z roku 2008 na bankovní sektor Kazachstánu a České republiky. Třetím dílčím cílem je vymezení vhodné strategie bank v České republice a Kazachstánu, které jim pomohly zvládnout propad poptávky.

Metodika napsání bakalářské práce opakuje výše uvedené cíle. Prvním metodickým krokem je zpracování literární rešerše ve zkoumaném oboru. Dalším metodickým krokem je vlastní provedení výzkum. Za časové období byla zvolena časová osa v délce devíti let – od roku 2008 až do roku 2016. Z hlediska ukazatelů se jedná o dvě skupiny – makroekonomické ukazatele a ukazatele vztahující se vyloženě k bankovnímu. Bakalářská práce je založená na celé řadě vědeckých metod. Mezi nejdůležitějšími je možné zmínit především dedukci, analýzu a analogii. Veškeré metody se vyskytnou napříč celou bakalářskou prací.

Klíčová slova: bankovníctví, finanční krize, HDP, inflace, komerční banka, platební bilance, podniková strategie.

The global economic crisis in 2008

Abstract

The bachelor thesis is devoted to the global economic crisis appeared in 2008. Due to the too large extent of the research field, it was decided to focus only on two states and on one selected sector - it is banking sector. The Czech Republic and Kazakhstan were chosen as the countries for analysis. The thesis is written both from a macroeconomic point of view and from a business management point of view.

The aim of this bachelor thesis is to analyze the impact of the global economic crisis in 2008 on the basis of an analysis carried out on the example of the banking sector of Kazakhstan and the Czech Republic. The objective is conditional on the fulfillment of individual partial objectives. The first partial objective is the processing of literary research concerning the crisis, the banking sector and selected macroeconomic indicators. Another partial objective is to determine the impact of the 2008 crisis on the banking sector of Kazakhstan and the Czech Republic. The third partial objective is to define an appropriate bank strategy in the Czech Republic and Kazakhstan to help them cope with the fall in demand.

The methodology of writing a bachelor thesis repeats the above mentioned objectives. The first methodical step is the processing of literary research in the studied field. Another methodical step is own research itself. For the time period, a nine-year timeline has been selected - from 2008 to 2016. In terms of indicators, there are two groups - macroeconomic indicators and indicators strictly related to the banking sector. less. The bachelor thesis is based on a wide range of scientific methods. The most important are the deduction, analysis and analogy. All methods occur throughout the bachelor's thesis.

Keywords: banking, balance of payments, business strategy, commercial bank, financial crisis, inflation, GDP.

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl a metodika	13
3 Teoretická část – literární rešerše	15
3.1 Hospodářská krize	15
3.1.1 Typy hospodářských krizí	15
3.1.2 Příklady předchozích hospodářských krizí a poučení z nich.....	16
3.1.3 Dopad hospodářských krizí na ekonomiku	18
3.2 Bankovní sektor	19
3.2.1 Definice bank.....	19
3.2.2 Typy bank	19
3.2.3 Význam bank pro ekonomiku země.....	20
3.3 Vybrané makroekonomické ukazatele	21
3.3.1 HDP.....	21
3.3.2 Inflace.....	24
3.3.3 Platební bilance.....	27
3.4 Shrnutí teoretické části práce.....	30
4 Vlastní výzkum	31
4.1 Dopad krize na ekonomiku zemí	31
4.1.1 Kazachstán.....	31
4.1.2 Česká republika.....	35
4.2 Dopad krize na bankovní sektor	39
4.2.1 Kazachstán.....	40
4.2.2 Česká republika.....	42
4.3 Strategie úspěšných a neúspěšných bank během krize	44
4.3.1 Kazachstán.....	44
4.3.2 Česká republika.....	46
5 Zhodnocení výsledků	49
6 Závěr	50
7 Seznam použitých zdrojů	52
Literatura.....	52
Odborná studie a články.....	53
Databáze a internetové zdroje	53

Seznam obrázků

Tabulka 1. Vývoj HDP Kazachstánu	32
Tabulka 2. Vývoj inflačních ukazatelů Kazachstánu.....	33
Tabulka 3. Vývoj míry nezaměstnanosti v Kazachstánu	33
Tabulka 4. Vývoj ukazatelů platební bilance a měnového kurzu v Kazachstánu	34
Tabulka 5. Vývoj ukazatelů státní zadluženosti v Kazachstánu.....	35
Tabulka 6. Vývoj HDP České republiky.....	36
Tabulka 7. Vývoj inflačních ukazatelů České republiky	36
Tabulka 8. Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice	37
Tabulka 9. Vývoj ukazatelů platební bilance a měnového kurzu v České republice	38
Tabulka 10. Vývoj ukazatelů státní zadluženosti v České republice.....	39
Tabulka 11. Počet bank v zemi.....	40
Tabulka 12. Vybrané položky aktiv a pasiv kazachstánských bank– v mil. euro	40
Tabulka 13. Struktura půjček v kazachstánských bankách– v mld. euro.....	41
Tabulka 14. Struktura vkladů v kazachstánských bankách– v mld. euro	41
Tabulka 15. Vývoj ukazatelů rentability	42
Tabulka 16. Počet bank v zemi.....	42
Tabulka 17. Vybrané položky aktiv a pasiv českých bank– v mil. euro.....	43
Tabulka 18. Struktura půjček v českých bankách– v mil. euro.....	43
Tabulka 19. Struktura vkladů v českých bankách – v mil. euro.....	44
Tabulka 20. Vývoj ukazatelů rentability	44

1 Úvod

Předkládaná bakalářská práce je věnována celosvětové hospodářské krizi v roce 2008. Vzhledem k příliš velké rozsáhlosti zkoumané problematiky bylo rozhodnuto výzkum zaměřit jen na dva státy a na jeden vybraný sektor – jedná se o sektor bankovníctví. Za země byla zvolena Česká republika a Kazachstán. Asi těžko bychom mohli najít jiný sektor v ekonomice, který by měl takový vliv na ostatní sektory. Navíc dopad krize byl na tento sektor naprosto zásadní.

Téma je bezesporu velice aktuální. Zaprvé, následky krize jsou patrné ještě i v dnešní době – celá řada zemí a podniků se z ní ještě nevzpamatovala a čelí velkým problémům. Příkladem zemí jsou státy ležící v jižní části eurozóny. Klasickým příkladem takového podniku je NOKIA, která ještě před deseti-patnácti lety měla de facto monopolní postavení na trhu telefonů, kdežto nedávno byla odprodána. Příkladem je i celá řada bank v západní Evropě, které musely být zachraňovány místními státy. Zadruhé, krize zcela jasně vyčistila trh a celá řada podniků musela ukončit svou činnost, jelikož již nedokázaly efektivně využívat svoje zdroje, a to v reakci na klesající tržní poptávku. Zatřetí, krize donutila podniky měnit svou strategii a poukázala na význam prvku flexibility ve strategii podniků. Posledním důvodem aktuálnosti zvoleného tématu je to, že krize je naprosto výborný okamžik pro posílení konkurenční pozice na trhu, jelikož právě v době krize dochází k oslabení konkurence. Klasickým případem takového typu podniku je firma Apple, která dokázala posílit svůj tržní podíl na úkor ostatních.

Krize a její dopad na bankovní sektor České republiky a Kazachstánu nebyly zvoleny náhodně. Prvním důvodem je osobní zájem autorky o uvedené téma – po celou dobu studia je právě bankovníctví oblastí, která autorku nejvíce zaujala. Zadruhé, bankovníctví v České republice je na rozdíl od jiných zemí EU zcela zdravé, nedošlo zde k záchraně žádné banky ze strany státu, zátěžové testy ukazují na vhodný finanční systém odolný vůči krizi apod. Autorku v tomto případě zajímaly příčiny tohoto stavu, zejména s ohledem na situaci v ostatních zemích EU, které jsou sice více rozvinuté, avšak čelí velkým problémům – Velká Británie, Island, Irsko apod. Třetím důvodem výběru tématu je rychle se rozvíjející bankovní sektor v Kazachstánu, zde bylo klíčové prozkoumat vývoj daného sektoru během nepříznivých ekonomických podmínek.

Práce je napsána jak z pohledu makroekonomického, tak i z pohledu podnikohospodářského. Jinými slovy, obsahem práce je jak dopad krize na makroekonomické ukazatele a bankovní sektor, tak i výzkum přístupů vedení bank ke krizi. Lze se domnívat, že díky tomuto přístupu vzniká synergický efekt.

2 Cíl a metodika

Cílem předkládané bakalářské práce je na základě analýzy provedené na příkladu bankovního sektoru Kazachstánu a České republiky zjistit důsledky dopadu celosvětové hospodářské krize proběhlé v roce 2008. Tento cíl je podmíněn splněním jednotlivých dílčích cílů. Prvním dílčím cílem je zpracování literární rešerše týkající se krize, bankovního sektoru a vybraných makroekonomických ukazatelů. Dalším dílčím cílem je vymezení dopadu krize z roku 2008 na bankovní sektor Kazachstánu a České republiky. Třetím dílčím cílem je vymezení vhodné strategie bank v České republice a Kazachstánu, které jim pomohly zvládnout propad poptávky.

Metodika napsání bakalářské práce opakuje výše uvedené cíle. Prvním metodickým krokem je zpracování literární rešerše ve zkoumaném oboru. Zde se pozornost zaměří na pojem hospodářská krize, bankovníctví a na definici základních makroekonomických ukazatelů, které své uplatnění najdou v praktické části práce. V této části práce jsou využity knihy českých a zahraničních autorů. Za zmínku stojí především Czesany a jeho *Hospodářský cyklus*, Vojtíšek a jeho kniha *Makroekonomie*, Kohout a jeho dílo *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dále*. Pochopitelně je využita i zahraniční literatura.

Dalším metodickým krokem je vlastní provedený výzkum. Ten je zaměřen na tři oblasti – jedná se o poukázání dopadu krize na ekonomiku zemí, výzkum dopadu krize na bankovní sektor země, a nakonec výzkum strategie úspěšných a neúspěšných bank v zemi. Výzkum dopadu krize je založen na analýze HDP, inflace, nezaměstnanosti a vývoji platební bilance. Výzkum dopadu krize na bankovní sektor je zaměřen na analýzu statistických údajů týkajících se bankovního sektoru. Analýza strategie bank je provedena na základě veřejně dostupných informací.

Za časové období byla zvolena časová osa v délce devíti let – od roku 2008 až do roku 2016. V případě zhodnocení bankovního sektoru jsou ovšem údaje k dispozici jen od roku 2011, proto bankovní statistika nezahrnuje léta 2008-2010. Jedná se o časovou osu, která zahrnuje předkrizové období, samotnou krizi a následnou recesi a poslední dostupné informace. Jedná se bezesporu o dostatečnou dobu pro posouzení vývoje všech základních ekonomických veličin. Za zdroj dat poslouží oficiální statistické údaje obou zemí, a zároveň oficiální statistika dostupná na stránkách národních centrálních bank.

Z hlediska ukazatelů se jedná o dvě skupiny – makroekonomické ukazatele a ukazatele vztahující se vyloženě k bankovnímu sektoru. Makroekonomické ukazatele jsou následující: HDP, HDP na osobu, inflace měřena CPI, PPI a deflátorem, státní dluh a jeho výše vůči HDP, vývoj celkové a dlouhodobé míry nezaměstnanosti, kurz měny vůči USD a EUR, objem vývozu a dovozu, výše finančního a běžného účtu platební bilance. Jedná se o ukazatele, které popisují jak situaci uvnitř ekonomiky, tak i jejich vztah vůči zahraničí.

Další skupinou ukazatelů jsou ukazatele popisující bankovní sektor. Je nutné uvést, že na rozdíl od předchozí skupiny, je možné se v rámci této skupiny setkat s určitými problémy spojenými především s údaji uvedenými v kazachstánských zdrojích – zde se neuvádí celá řada důležitých ukazatelů, které jsou v Evropě zcela běžné. Právě proto jako východisko pro porovnání posloužily zejména údaje z Kazachstánu, ke kterým se vyhledaly obdobné údaje i za Českou republiku. První skupina kritérií zahrnuje údaje dostupné z ročních závěrek, jedná se o: počet bank, počet bank se zahraniční účastí, objem hotovosti, objem půjček, celková pasiva, vlastní kapitál bez čistého zisku, čistý zisk, vlastní kapitál s čistým ziskem, vklady, vydané cenné papíry, a nakonec vlastně spočítaný poměr vkladů a půjček. Další skupina zohledňuje strukturu služeb bank – zejména tedy půjčky. Zde jsou zohledněny následující ukazatele: půjčky fyzickým osobám, půjčky právnickým osobám, hypotéky, spotřebitelské půjčky, a nakonec půjčky nesplácené více než 90 dní. Třetí skupinou jsou zdroje činnosti bank – jde hlavně o strukturu vkladů: vklady fyzických osob celkem, vklady právnických osob celkem, vklady fyzických osob v zahraniční měně, vklady právnických osob v zahraniční měně, vklady fyzických a právnických osob v domácí měně. Poslední skupina ukazatelů jsou hlavní kritéria efektivity jakéhokoliv podniku – jedná se o výnosnost vlastního kapitálu (ROE) a výnosnost celkového kapitálu (ROA).

Bakalářská práce je založená na celé řadě vědeckých metod. Mezi nejdůležitějšími je možné zmínit především dedukci, analýzu a analogii. Veškeré metody se vyskytnou napříč celou bakalářskou prací.

3 Teoretická část – literární rešerše

První část bakalářské práce je zaměřena na vytvoření vhodného základu, na který bude navazovat vlastní provedený výzkum. Tato část bakalářské práce definuje důležité pojmy, se kterými se bude následně pracovat.

3.1 Hospodářská krize

Kapitola věnována hospodářské krizi podrobí analýze pojem krize, typy krize, uvedou se nejznámější případy hospodářské krize z minulosti a poukáže se na dopad krizí na ekonomiku státu.

3.1.1 Typy hospodářských krizí

Současná literatura vymezuje celkem tři přístupy k definování hospodářských krizí, jedná se o: finanční (bankovní) krizi, měnovou krizi a krizi státních financí (Kohout, 2010, s. 155-156).

První typ krize má vyloženě finanční dopad. Tento typ krize se nejčastěji vyskytuje jako problém v bankovním, respektive celkově vzato ve finančním sektoru ekonomiky. Klasickou ukázkou je právě krize z roku 2007/2008.

Další typ krize se vyskytuje v podobě dopadu krize hlavně na domácí měnu. Klasickou ukázkou je třeba krize z roku 1998 v Rusku. V důsledku této krize klesl kurz ruského rublu z 6 na 20 rublů za jeden dolar. Ruští občané na to zareagovali výběrem peněz z rublových účtů a jejich převodem na účty vedené v zahraniční měně. Následek je zřejmý – run na banky, krize likvidity a celková stagnace země (Centrální banka Ruska. Kurz USD).

Krize státních financí je problém zejména jižní části eurozóny, kde je zřejmé, že díky nevhodnému přístupu vlády k veřejným financím v podobě posílení role sociálního státu došlo k poklesu ekonomické aktivity.

3.1.2 Příklady předchozích hospodářských krizí a poučení z nich

V dalším textu se poukáže na nejzajímavější příklady finančních krizí, které měly naprosto zásadní dopad na ekonomiku a nadlouho se staly součástí ekonomických učebnic po celém světě.

Velká deprese

Prvním případem krize je bezesporu Velká deprese. Jedná se o hospodářskou krizi, která vypukla ve 30. letech minulého století v USA, avšak díky rozvoji technologií a propojenosti trhů se velmi rychle rozšířila po celém světě.

Ekonomická teorie není zaměřena na předvídání krizí, jak se mnozí laikové domnívají, ale před krizí se daly vyzorovat určité signály, které svědčily o jejím vzniku. Zaprvé je to předlužení celé řady evropských států jako následek první světové války. Nejhůře na tom bylo Německo, které navíc muselo splácet obrovské válečné reparace. Ve výsledku začala německá centrální banka provádět ničím nepodloženou emisi peněz, což nemohlo skončit jinak než hyperinflací. Následující příčinou je nízká kontrola finančních institucí ze strany státu, v důsledku čehož se třeba v USA rozrostlo obchodování na úvěr. Následkem toho byla obrovská spekulativní bublina, která dříve nebo později musela prasknout (Kohout, 2010, s. 164-166).

Začátkem krize je pokles amerického akciového trhu v roce 1929. Ve výsledku se začali lidé masově zbavovat svých akcií. Propojení trhů přispělo k rychlému přesunu pesimistických nálad do ostatních sektorů ekonomiky, zejména do reálného sektoru s dopadem na nezaměstnanost. Navíc, na rozdíl od předchozích krizí – například od takzvané Tulipánové horečky v Nizozemí – se krize rychle rozšířila po celém světě a měla dlouhodobý dopad. Bylo zřejmé, že doba „neviditelné ruky trhu“ je již minulostí a je zapotřebí rozsáhlých zásahů států. V tom se přístup vlád výrazně lišil. Nejlepším příkladem je USA a jejich New Deal, jedná se tady o zvýšení aktivity státu v reálném sektoru ekonomiky a pobízení ekonomiky především státními výdaji. Nejhorší případ je ale Německo, kde se vlády ujal Hitler a rovněž začal se státními zakázkami, avšak především vojenského charakteru, což skončilo militarizací země a druhou světovou válkou (Holman, 2011, s. 505-507).

Výsledkem krize je pro dnešní dobu především regulace ekonomických odvětví, zejména finančního sektoru a uvědomění si významu státních zásahů.

Ropná krize 70. let

Následující krize pochází již ze 70. let minulého století. Její příčinou je takzvaný ropný šok z roku 1973. V tomto roce se arabské země rozhodly „potrestat“ Izrael a jeho spojence za válku proti arabským zemím. Za hlavní nástroj byla vybrána ropa, jejíž těžba byla následně výrazně omezena. Díky omezení těžby vznikl deficit ropy na trhu, což se následně projevilo v přibližně pětikrát vyšším růstu ceny ropy. Ropa je základní strategickou surovinou, která vstupuje do cen ostatních surovin. Ve výsledku došlo k negativnímu nabídkovému šoku a poklesu HDP většiny zemí.

Navíc krizi přispěly i výrazné aktivity na mezinárodním trhu Německa a Japonska, které začaly střídat USA jako světového lídra vývozu. Musí se zmínit i celková negativní nálada v USA díky válce ve Vietnamu a zhroucení Bretton-Woodského měnového systému (Židek, 2009, s. 20).

Na druhou stranu, podle Tomeša (2008, s. 506), krize přinesla i pozitivní změnu ve výrobě – od teď se většina evropských a amerických výrobců zaměřuje hlavně na energeticky nenáročné produkty a nepočítá s nízkými cenami na strategicky energetické suroviny. Došlo i k rozvoji alternativních zdrojů energie. Právě proto třeba konflikt v Perském zálivu mezi Irákem a Kuvajtem, válka mezi Iránem a Irákem neměl stejný dopad na evropskou a americkou ekonomiku, ačkoliv se jednalo o významné vývozce ropy.

Asijská finanční krize na konci 90. let

Poslední příklad zmíněný v rámci této práce se vyskytl u takzvaných asijských tygrů – Jižní Korea, Hongkong, Thajsko, Indonésie, Malajsie a Filipíny. Jedná se o státy, u kterých dokázala ekonomika během 90. let velice výrazným způsobem růst (Kunešová, 2006, s. 53).

První příčinou krize je přílišná liberalizace ekonomiky a zrušení bariér pro pohyb zboží a kapitálu. Ve výsledku při prvních náznacích problémů téměř okamžitě opustil zahraniční kapitál, zejména spekulativního charakteru, území daných států. Dále je nutné zmínit i to, že na rozdíl od EU anebo USA, je ekonomika výše uvedených států založena na tržních principech, avšak jenom na první pohled, ve skutečnosti se jedná o ekonomiku, kde převládají osobní známosti, korupce a stínový trh. Ve výsledku je tedy zřejmé, že ve

finančním sektoru došlo k celé řadě špatných rozhodnutí a podcenění rizika nesplácení úvěrů (Kunešová, 2006, s. 54).

Následkem krize je tedy důkladné zkoumání bonity klienta, nikoliv spolehnout se na osvědčený přístup a na optimismus. Finanční sektor od té doby počítá i s negativním vývojem situace (Holman, 2011, s. 568-570)

Dalším následkem je určitá nedůvěra ve finanční sektor emerging markets. Navíc se od té doby výroba postupně přesouvá do Číny. Centrální banky díky této krizi upustily od nutnosti mít fixní měnový kurz.

3.1.3 Dopad hospodářských krizí na ekonomiku

Krize má především sociální dopad – jedná se zejména o pokles životní úrovně v zemi a růst nezaměstnanosti. V důsledku poklesu ekonomické aktivity musejí firmy propouštět lidi a hledat cesty pro omezení výdajů na zaměstnance (Kislingerová, 2009, s. 37).

Hospodářské krize mají za následek krizi likvidity – banky a jiné finanční instituce mají obavy ze splácení úvěrů, proto omezují půjčování. Ve výsledku se tedy krize prohlubuje, a to díky chybějícím investicím. V tom je úkol centrální banky, zasáhnout do ekonomiky a zvýšit likviditu na finančních trzích (Kislingerová, 2009, s. 36).

Většina krizí zpravidla končí problémy ve veřejných financích – zejména díky zadlužení státních institucí. Důvod této situace je zřejmý – během krize klesají státní příjmy (zejména výběr daní), což při výdajích ve stejné výši nutí státy se více zadlužovat. Ve výsledku tedy vzniká státní dluh. Pochopitelně je otázkou, jakým způsobem se s tím stát vypořádá (OECD, 2015, s. 13).

Výsledek krize se může projevit i v politické rovině – a to díky tomu, že se moci ujmou populistické strany, které nabízejí zdánlivě jednoduché myšlení v řešení krize. Jedná se ale o slepou uličku, která jenom krizi prohloubí (Holman, 2011, s. 507).

Krize se může projevit snahou států zavést protekcionářská opatření zaměřená na omezení dovozu. Díky tomu se vedení země snaží podpořit svoje výrobce. Z dlouhodobého horizontu to ale přináší problémy, jelikož na protekcionářská opatření reagují ostatní země (Cihelková, 2010, s. 74).

Není ale možné počítat s tím, že hospodářské krize přináší jenom negativa. Jak zcela správně poukazuje P. Kohout (2012, s. 144-145): „*Americká Velká krize trvala řadu let, ale přinesla výsledky: stabilní bankovní sektor a solidní regulaci kapitálových trhů*“. Je tedy zřejmé, že hospodářská krize může znamenat i ponaučení pro hospodářskou politiku. A dále Kohout pokračuje a zdůrazňuje, že v důsledku toho: „*Když v roce 1987 došlo k ještě mnohem horšímu poklesu kursů akcií než koncem října 1929, nemělo to žádné dopady na reálnou ekonomiku. Americký hospodářský systém byl dostatečně robustní, aby pokles akcií přežil ve zdraví*“.

3.2 Bankovní sektor

V další kapitole je pozornost věnována bankovnímu sektoru. Ihned na začátku této kapitoly je nutné uvést, že veškerý pozdější výklad bankovního sektoru bude zaměřen především na komerční banky. Systém centrálního bankovníctví bude zmíněn pouze okrajově. Důvodem je zaměření této bakalářské práce – v praktické části je pozornost věnována především komerčnímu a investičnímu bankovníctví, nikoliv centrálním bankám a monetární politice.

3.2.1 Definice bank

Komerční banky jsou nejčastěji definovány jako právnické subjekty, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry, a to za předpokladu platné bankovní licence. Z této definice je zcela zřejmé, že banky mají odlišné postavení od ostatních podniků. Zaprvé, jejich činnost je velice striktně řízena ze strany institucí, které mají přímo kontrolovat finanční trh. Jedná se nejčastěji o centrální banku dané země anebo ministerstvo financí (Synek, 2010, s. 320). Pochopitelně, dozor a dohled nad bankami může zajišťovat i jiná instituce, jako je tomu v Kazachstánu.

3.2.2 Typy bank

Prvním způsobem rozdělení bank je rozdělení na centrální banku a na komerční banku. První subjekt má za cíl provádění monetární politiky, kdežto komerční banky se zajímají především o svůj zisk (Rejnuš, 2014, s. 77).

Dalším způsobem rozdělení bank je rozdělení na univerzální a specializované. První typ bank se zaměřuje na veškerou klientelu bez ohledu na velikost vkladů, obor působení nebo formu nabízených finančních produktů. A naopak, specializované banky se zaměřují na určitý produkt nebo službu. Historicky je evropský bankovní trh charakteristický především univerzálním typem bank. A naopak, anglosaské země mají specializované banky (Janda, 2011, s. 17).

Je rovněž nutné zmínit i banky založené na principu souladu s islámským právem. V dnešní době bývá tento termín označen pojmem islámské bankovníctví. Tento typ bank je rozšířen zejména v zemích, kde je velmi velký vliv islámu. Tyto banky se liší od klasických bank v tom, že nepůjčují na úrok, jelikož úrok je v Koránu přísně zakázán. Zájem o islámské bankovníctví vzrostl díky expanzi islámských bank do jiných zemí, třeba právě do Kazachstánu. Dalším důvodem je relativně dobrá finanční situace v islámském bankovníctví, zejména v porovnání s evropským bankovníctvím – viz příklad Islandu (Al-Deehani, 2016).

3.2.3 Význam bank pro ekonomiku země

Podle Synka plní banky tři základní funkce: funkce zprostředkování, emise bezhotovostních peněz a provádění platebního styku. První funkce je historicky nejstarší, jedná se o funkci, která je zaměřena na: *„Finanční zprostředkování mezi jednotlivými ekonomickými subjekty tím způsobem, že na jedné straně přijímáním depozita a úvěrů nebo emisí vlastních dluhopisů shromažďují dočasně volné prostředky a na druhé straně je prostřednictvím poskytovaných úvěrů či nákupem cenných papírů umísťují tam, kde to přináší nejvyšší rizikově očištěný zisk“*. Další bankovní funkce je založena na emisí bezhotovostních peněz, které se takovým způsobem dostávají do platebního styku. Je nutné podotknout, že banky mohou provádět jenom bezhotovostní funkci peněz, hotovostní emise je určena jenom centrální bance, a navíc je emise hotovostních peněz prováděná jiným subjektem ve většině zemí trestným činem. Naposledy je nutné zmínit, že banky zajišťují platební styk, díky nim jsou tedy usnadněny transakce mezi jednotlivými osobami (Synek, 2010, s. 320).

Mejstřík (2015, s. 66) k výše uvedeným důvodům existence bank uvádí i to, že banky mají za cíl odstraňovat nejistotu a riziko na trzích. Daný význam podle něj vzniká zejména díky tomu, že banky na sebe přebírají část rizika spojeného s půjčováním peněz na trhu. Ve

výsledku je tedy zajištěna likvidita země a je možné, aby se rozvíjelo podnikání. V opačném případě by podnikání na úvěr bylo příliš rizikové – věřitelé by se při přímém půjčování peněz obávali o svoje peněžní prostředky.

Navíc se musí počítat s naprosto zásadní rolí bank v případě malých a středních podniků, které mají velmi obtížný přístup k trhu kapitálu. V Evropě jsou právě banky de facto hlavním věřitelem tohoto typu podniků a na ochotě bank půjčovat menším firmám záleží ekonomická stabilita evropských malých a středních podniků (Uchida, 2016).

Je nutné dodat, že během poslední krize byly banky sektorem, kde začaly ekonomické problémy. Je tedy možné se domnívat, že banky jsou nejzranitelnějším sektorem v ekonomice. To ovšem neznamená, že banky nejsou v ekonomice zapotřebí, nebo že je zapotřebí banky velice přísně regulovat. První krok povede k narušení principů tržní ekonomiky, kdežto druhý krok povede ke vzniku stínového bankovníctví (Reinhard, 2014, s. 38-49).

3.3 Vybrané makroekonomické ukazatele

V další kapitole bakalářské práce se provede zhodnocení tří základních makroekonomických ukazatelů, ke kterým patří HDP, inflace a platební bilance. Pochopitelně, makroekonomických ukazatelů je daleko více, avšak v dalším textu budou využity jenom tyto ukazatele, které se následně objeví v praktické části práce.

3.3.1 HDP

Definice a význam HDP

Prvním ekonomickým ukazatelem, který má naprosto rozhodující význam pro ekonomiku, je HDP. Jedná se o zkratku pojmu pro hrubý domácí produkt, v anglicky psané literatuře se tomuto termínu říká GDP neboli gross domestic product. Podle Brčáka se pod HDP skrývá: „*Objem finální produkce, který byl vytvořen za určité období výrobními faktory, které působily na území státu*“ (Brčák a kolektiv, 2010, s. 17).

Jak je z definice zřejmé, jedná se o pojem, který zohledňuje několik důležitých součástí – trh, výrobní faktor a ekonomiku. Do výpočtu HDP tedy nezahrnujeme všechny položky, ale jenom ty, které jsou oficiální uznávány. Právě proto do HDP nepatří třeba

sousedská výpomoc nebo jídlo uvařené doma. Dále, jak je již z názvu HDP zřejmé, jedná se o ekonomickou veličinu, která je počítána jen s ohledem na určité území, jeho vymezení je tedy prostorové.

Tato ekonomická veličina zahrnuje výpočet jenom poslední, tedy finální produkce a nepočítá s vlivem meziproductů. V opačném případě vznikne dvojitý zápočet stejné produkce, což uměle a zcela neoprávněně navýší HDP.

HDP se zpravidla sleduje v ročních intervalech. Někdy se lze ovšem setkat i s čtvrtletními intervaly. Pochopitelně, HDP během ročního období výrazně kolísá – v létě je vyšší nežli na podzim, a to díky zemědělství a cestovnímu ruchu.

Spolu s HDP je velmi často uváděna veličina HNP, což je hrubý národní product. Na rozdíl od HDP je tato veličina počítána nikoliv podle teritoriálního hlediska, ale na základě národní příslušnosti zkoumaného výrobního faktoru. Tento způsob výpočtu vznikl zřejmě na popud USA, jelikož celá řada výrobních odvětví dané země je situována za hranicemi státu, avšak patří americkým firmám. Právě proto je třeba HDP Číny větší o položku výrobků, které jsou vyráběné americkými firmami. Americkému státu tedy de facto chybí tyto peníze, jelikož se výroba nachází v Číně (Lochner, 2014, s. 3).

Musí se ale počítat s celou řadou omezení, která vznikají při výpočtu HDP. Zaprve se jedná o oblast stínové ekonomiky, kterou Jurečka (2009, s. 36) popisuje následovně: *„Jedná se o konglomerát nejrůznějších pololegálních a nelegálních hospodářských činností, které se prolínají celým hospodářstvím země. Může jít o nehlášenou, neregistrovanou výrobu vyhýbající se daním, zaměstnávání ilegálních přistěhovalců, ilegální výrobu nebo dovoz lihovin, neregistrované služby atd.“* Stínová ekonomika může tedy výrazným způsobem ovlivnit oficiální výši HDP. Tento typ ekonomiky je v případě rozvíjejících se trhů obsáhlejší, patří sem bezesporu Kazachstán.

Musí se počítat i se samotnou strukturou ekonomiky. Jsou státy, které mají velký hospodářský růst, který je ale podmíněn světovými cenami na jednu komoditu. Klasickou ukázkou je jihoamerická Venezuela. Vysoké ceny na ropu umožnily Chavesovi založit velmi štědrý sociální stát a pozvednout ekonomickou úroveň země, avšak pokles cen ropy vyvolal obrovský ekonomický pokles a země je v současnosti na pokraji občanské války.

HDP rovněž nic nevyovídá o kvalitě výrobků a kvalitě života místních lidí. Může se totiž stát, že při porovnání jenom HDP se dospěje k závěru, že ekonomická úroveň států

je shodná, avšak kvalita životní úrovně, dostupnost medicíny, infrastruktura země anebo úroveň korupce budou zcela odlišné (Kohout, 2012, s. 96).

Dalším omezením využití HDP je oblast ekologie, zejména zhoršení přírodních podmínek. Jedná se o přímý výsledek rozvoje průmyslu. Pochopitelně, rozvoj daného sektoru ekonomiky přináší větší zaměstnanost, růst životní úrovně apod., avšak je nutné počítat i s velmi negativním vlivem na přírodu. Klasickou ukázkou je dnešní Čína, která zažívá období ekonomického růstu díky rozvoji průmyslu, avšak další generace Číňanů se bude muset vypořádat s ekologickými problémy.

Typy HDP

Pro lepší pochopení HDP je tato ekonomická veličina uváděna několika způsoby. Prvním způsobem je rozdělení HDP na reálný a nominální, tyto dva ukazatele se liší podle toho, jestli ekonomická veličina zohledňuje inflaci či nikoliv (Juping a kolektiv, 2014).

Mluví se rovněž o existenci potenciálního HDP, tedy HDP, který může čistě teoreticky vzniknout v případě zaměstnání všech výrobních faktorů. Dále je velmi často HDP uváděno vzhledem k počtu obyvatel – jedná se tedy o HDP na hlavu. Kromě HDP se uvádí i ČDP, což je čistý domácí produkt, který vzniká z HDP díky výpočtu amortizace.

Výpočet HDP

Zkoumanou ekonomickou veličinu je možné vypočítat třemi odlišnými způsoby. Prvním způsobem výpočtu je výdajová metoda. Tato metoda počítá s výdaji čtyř sektorů ekonomiky – domácností, firem, států a zohledňuje tzv. čistý export, což je rozdíl mezi exportem a importem. Je vidět, že HDP zohledňuje jak domácí poptávku, tak i poptávku zahraniční. Největší položkou HDP jsou pochopitelně výdaje domácností. Právě na danou položku HDP je směřována většina monetárních a fiskálních politik. Výdaje firem jsou rovněž důležité, a to zejména díky tomu, že dokážou ovlivnit nezaměstnanost a celkovou prosperitu země, potažmo hospodářský růst. Výdaje státu se staly klíčovou položkou HDP zejména během Velké deprese, a to v souvislosti se státními zásahy, které měly zachránit ekonomiku. V dnešní době je nutné počítat i s vlivem zahraničí – téměř každý stát je v dnešní době součástí určitého integračního seskupení zaměřeného na volný pohyb zboží, respektive

odstranění překážek pro mezinárodní obchod. Proto je nutné zohlednit i export, potažmo import (Finkbeiner, 2016, s. 228).

Dalším způsobem výpočtu je výrobní metoda. Tento způsob výpočtu je zaměřen na součet přidaných hodnot vzniklých ve všech sektorech ekonomiky. Jedná se tedy o součet přidaných hodnot v primárním, sekundárním a terciárních sektorech. Metoda je ovšem v porovnání s předchozí relativně složitou pro výpočet.

Posledním způsobem určení HDP je důchodová metoda, která vzniká součtem důchodů v dané ekonomice snížených o subvence a dotace, a naopak navýšené o nepřímé daně. Smyslem této metody je tedy součet čistých příjmů v dané ekonomice.

Pochopitelně, všechny tři metody mají dát stejný výsledek. Odlišností je způsob výpočtu a pozdější interpretace – třeba výdajová metoda poskytuje přehled o změnách ve výdajích, výrobní o změnách v jednotlivých sektorech ekonomiky a poslední metoda poskytuje přehled o vývoji příjmů v daném státě.

3.3.2 Inflace

Definice a význam inflace

Inflací se rozumí významný a trvalý růst cen. Navíc se jedná o všeobecný růst cen, nikoliv jenom dočasné cenové výkyvy. Jinými slovy se jedná o pokles kupní síly v ekonomice. (Baiden, 2012, s. 1982).

Přímo z definice inflace zcela jasně vyplývá její samotný dopad – jedná se o pokles životní úrovně způsobený poklesem nominální hodnoty peněz. Člověk si tedy může koupit méně zboží nebo služeb.

Inflace může hrát i zásadní roli ve změně politického režimu. Klasickou ukázkou je hyperinflace v Německu v období 30. let minulého století, která vyústila v propad ekonomické úrovně země a podpořila vzestup Hitlera k moci (Kohout, 2012, s. 76).

Pochopitelně, v dnešní době inflace nehraje zase až takovou zásadní roli, a to díky propracované fiskální a monetární politice. Evropa, zejména jižní státy eurozóny, navíc čelí zcela jinému problému – jedná se o deflaci. Přitom do krize z roku 2008 se jednalo spíše o teoretickou oblast, se kterou se nasetkali žádní moderní ekonomové. Deflace vzniká z důvodu poklesu ekonomické aktivity (Holman, 2011, s. 538-540).

Jak již z výše uvedeného vyplynulo, inflace znamená především přerozdělení bohatství. Věřitelé při neočekávané inflaci ztrácejí část svého bohatství ve prospěch dlužníků. Věřitelé však dostanou menší objem peněz, než bylo původně zamýšleno. Proto je vhodné se během rostoucí inflace zadlužovat (Bernardín a kolektiv, 2014, s. 8).

Inflace přináší i nutnost neustále zohledňovat měnící se administrativní náklady, kterým se v ekonomické teorii říká menu costs. Přitom se nejedná jenom o změnu jídelního lístku, jak se to může na první pohled zdát, ale o změnu v rozpočtech, nutnosti držení většího objemu peněz a z toho vyplývající i růst transakčních nákladů (Černohorský, 2011, s. 92-93).

Dále má inflace dopad i na strukturu spoření. Lidé se při rostoucí inflaci vyhýbají hotovostním penězům a spíše volí cestu vložení peněz do reálných aktiv. Inflace má navíc naprosto drastický dopad na sociálně slabší skupiny a lidi s fixním důchodem – studenty, důchodce apod. Další dopad je možné vyzorovat v poklesu investiční aktivity. Firmy se v důsledku neočekávaného růstu cen vyhýbají dlouhodobým investicím a spíše se přiklánějí ke krátkodobějším projektům (Černohorský, 2011, s. 92-93).

Typy inflace

Typy inflace vycházejí především ze zohlednění tempa růstu cen. Dle tohoto přístupu je možné rozdělit inflaci na mírnou, pádivou a nakonec hyperinflaci. První typ inflace není vůbec závažný pro zkoumanou ekonomiku, jedná se dokonce o indikátor svědčící ve prospěch růstu hospodářství. Jde o důkaz růstu ekonomiky. Tempa růstu inflace v tomto případě nepřekračují deset procent (Bezjak, 2010, s. 8).

Pádivá inflace je již problémem pro ekonomiku. V tomto případě dochází k poklesu kupní síly peněz, a to z důvodu růstu cenové hladiny. V tomto případě se lidé spíše přiklánějí k držbě reálných aktiv – zejména zlata a nemovitostí. Navíc zcela běžně dochází k masovému výběru peněz z bank, což samozřejmě neprospívá ekonomice státu.

Poslední typ inflace je nejhorší, jelikož je spojen s růstem cen převyšujícím sto procent ročně. Tento typ inflace vznikl třeba v Německu ve 30. letech minulého století a v Rusku na začátku 90. let. Během hyperinflace peníze zcela ztrácejí svou hodnotu. Hotovost již přestává plnit funkci směny.

Výpočet inflace

Výpočet inflace je založen na celé řadě metod, které jsou poměrně odlišné. Nejčastěji je výpočet inflace založen na určení CPI, PPI nebo deflátoru HDP (Holman, 2011, s. 544). Kromě toho se využívají i indexy platné pro určitá odvětví.

Prvním způsobem výpočtu je určení indexu spotřebitelských cen – anglicky CPI. Výpočet CPI je podmíněn určením spotřebního koše, třeba ČSÚ spotřební koš definuje následovně: „Do spotřebního koše je zařazeno potravinářské zboží (potraviny, nápoje, tabák), nepotravinářské zboží (odívání, nábytek, potřeby pro domácnost, drogistické a drobné zboží, zboží pro dopravu a volný čas, zboží pro osobní péči aj.) a služby (opravárenské, z oblasti bydlení, provozu domácností, zdravotnictví, sociální péče, dopravy, volného času, vzdělávání, stravování a ubytování, osobní péče a služby finanční)“ (Český statistický úřad. Inflace, míra inflace – metodika). Jedná se tedy o předem vymezený seznam položek určených pro finální konzumaci. Posléze je daný spotřební koš zařazen do následující rovnice:

$$\text{CPI} = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}} * 100$$

posledním krokem pro výpočet je zařazení výsledků do následující rovnice:

$$\text{míra inflace} = \frac{\text{CPI}_t - \text{CPI}_{t-1}}{\text{CPI}_{t-1}} * 100$$

Výpočet PPI neboli indexu cen výrobců je shodný, odlišností je to, že místo spotřebního koše se do daného indexu zařazují výrobky využívané v průmyslové oblasti. Výsledek výpočtu, tak na rozdíl od předchozího indexu, reflektuje změny na průmyslovém trhu.

Deflátor HDP je posledním způsobem výpočtu inflace. Tento přístup je založen na porovnání nominálního a reálného HDP v ekonomice státu. Výsledkem tohoto porovnání je meziroční míra inflace.

Jak je zřejmé, ze tří výše uvedených přístupů můžou vzniknout naprosto odlišné výsledky. Právě proto výsledky výpočtů inflace třemi odlišnými přístupy nemusí poskytnout stejný výstup, jako je tomu v případě HDP.

3.3.3 Platební bilance

Definice a význam platební bilance

Platební bilance je podle Mandele (2016, s. 16): „*Systematický statistický výkaz z oblasti národního účetnictví, který souhrnně zachycuje veškeré ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí (tedy mezi devizovými tuzemci a cizozemci), které se uskutečnily za určité období*“. Význam obchodní bilance tedy tkví v zachycení pohybu transakcí. Díky platební bilance se tedy dozvíme, kam a v jaké struktuře plynou peněžní prostředky a zboží.

Struktura platební bilance je následující:

1. Běžný účet:

- pohyb výrobků;
- pohyb důchodů z výrobních faktorů – bilance výnosů – pracovní důchody pracovníků ze zahraničí, úroky, dividendy, zisky;
- pohyb služeb – neviditelný obchod (tranzitní poplatky, doprava a také příjmy z cestovního ruchu);
- běžné transferové platby – sociální transfery, převody pracovních příjmů.

2. Finanční účet – závazky a pohledávky rezidentů vůči zahraničí:

- portfoliové investice;
- přímé zahraniční investice;
- ostatní investice.

3. Kapitálový účet – běžné kapitálové transfery.

4. Chyby a opomenutí.

5. Změna devizových rezerv – vývoj aktiv, které má k dispozici CB (Holman, 2011, s. 574-576).

Jak je z výše uvedené definice zřejmé, platební bilance slouží zejména pro zohlednění vztahu mezi danou ekonomikou a ostatním světem. Nejdůležitějšími částmi platební bilance jsou pohyb zboží a investice. Právě na tyto dvě části se zaměří další výklad.

Typy platební bilance

Nejčastěji je platební bilance zkoumána z pohledu přílivu a odlivu zahraničních investic a změně v exportech a importech.

Přímý dovoz je nejjednodušším vstupem na zahraniční trh. Tato metoda vstupu je založena na přímém prodeji domácích výrobků v jiných zemích. Hlavním cílem exportu je zřejmě rozšíření svého aktuálního trhu.

Klasickým příkladem exportně orientovaných ekonomik je právě Česká republika, a to z důvodu relativně malé absorpční kapacity vnitřního trhu. Pochopitelně, nejčastěji je dovoz zaměřen do sousedních zemí. Přitom Mulačová důkladně upozorňuje na to, že dovoz není zase až tak jednoduchou záležitostí: *„Při vývozu do zahraničí je třeba adaptovat výrobovou politiku, zajistit nezbytné doprovodné služby a financovat náklady s nimi spojené, vybudovat distribuční cesty, stanovit vhodnou cenovou strategii a v neposlední řadě vložit značné prostředky do komunikační politiky“* (Mulačová, 2013, s. 494).

Pochopitelně, každý stát se snaží podpořit svůj export, jelikož vývozní firmy jsou díky tomu schopny najmout více zaměstnanců, zaplatit více daní apod., kdežto v případě importu jsou zisky z prodeje vráceny zemi původu firmy. U vývozu je nutné počítat s velmi velkým vlivem měnového kurzu. Právě proto je celá řada států členy integračních seskupení. Mimochodem, otevření hranic pomohlo Evropě konečně překonat obchodní války a po staletích téměř nepřetržitých válek konečně v Evropě zavládl mír.

V dnešní době, mimochodem díky zcela nulovým úrokům, se jedná o jeden z hlavních nástrojů centrální banky. Příkladem jsou třeba nedávné intervence ČNB s cílem oslabit českou korunu. Na stránkách ČNB je o tom napsáno následující: *„Česká národní banka reagovala na poslední ekonomický vývoj tím, že bezzbytku využila svého hlavního měnově politického nástroje, když v závěru roku 2012 snížila úrokové sazby na technickou nulu (0,05 %). Dále se ČNB zavázala, že na této rekordně nízké hladině budou úrokové sazby ponechány tak dlouho, jak bude potřeba. Cílem ČNB přitom v souladu s jejím zákonným mandátem bylo a je udržet cenovou stabilitu, a tím přispívat ke stabilnímu vývoji české*

ekonomiky. ČNB proto současně již od podzimu roku 2012 komunikovala připravenost použít své další nástroje v případě potřeby dalšího uvolnění měnové politiky. Pro tento účel byl z mnoha dobrých důvodů vybrán měnový kurz. Již samotné vyhlášení ČNB, že je připravena kurzu použít, vedlo koncem roku 2012 a začátkem roku 2013 k oslabení kurzu koruny, které umožnilo zbrzdit dezinflační tendence a pomohlo ekonomice si přeci jen trochu nadechnout“. A na stránkách české centrální banky se lze dočíst i o dopadech této politiky: „Oslabení měnového kurzu k hladině 27 Kč za euro vedlo k vyšším cenám věcí z dovozu, což podpořilo poptávku po zboží domácího původu. Současně se ukázalo, že se nevyplatí čekat na další pokles cen a řada lidí začala méně spořit a více utrácet. Českým firmám tak postupně vzrůstá odbyt, najímají více lidí a lépe své zaměstnance platí. Vyšší příjmy a spotřeba domácností stejně jako zisky a investice podniků znamenají vyšší daňový výnos pro veřejné rozpočty. Hlavní přínos pro občany je ve větší jistotě udržení či nalezení nového zaměstnání. Důležité sdělení spotřebitelům bylo, že nemělo nadále smysl odkládat spotřebu v naději na trvale se snižující ceny“ (ČNB. Důvody a přínosy oslabení koruny).

Celá řada mezinárodních smluv, integrační seskupení apod. umožnila pohyb kapitálu po celém světě. V dnešní době snad nemůžeme nikoho překvapit tím že lze investovat v Číně, Rusku nebo Jižní Africe.

Zahraniční investice jsou relativně striktně rozděleny do dvou částí – přímé zahraniční investice a portfoliové investice. Přímé zahraniční investice jsou: „Záměrem rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu, který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika investora (přímá investice). Trvalá účast implikuje existenci dlouhodobého vztahu mezi přímým investorem a přímou investicí a podstatný vliv na řízení podniku. Přímá investice zahrnuje jak původní transakci mezi oběma subjekty (vklad do základního kapitálu), tak všechny následující kapitálové transakce mezi matkou a mezi afilovanými podniky (reinvestované zisky, mezipodnikové úvěry).“ Z výše uvedeného citátu je zřejmé, že přímá zahraniční investice je založena na transferu nejen finančních zdrojů, ale i dalších skutečností, jako je třeba know-how. Přímé zahraniční investice jsou dlouhodobým záměrem podniku a jedná se o záměr dlouhodobého charakteru (Režňáková, 2007, s. 52-53).

Přímé zahraniční investice se mohou stát výrazným motorem pro hospodářský růst. Příklad Číny, Polska nebo České republiky je toho zjevným a zcela učebnicovým příkladem pozitivního vlivu na ekonomiku.

Portfoliové investice jsou naopak představeny formou nákupu dlouhodobých majetkových cenných papírů, kde neplatí podmínka dlouhodobého záměru ani nutnosti mít klíčový vliv na společnost. Největší investoři pocházejí ze Západní Evropy a USA (Režňáková, 2007, s. 52-53).

3.4 Shrnutí teoretické části práce

První část bakalářské práce měla podobu literární rešerše. V ní byly vymezeny nejdůležitější oblasti, které budou posléze prozkoumány v rámci praktické části práce. Účelem první části práce bylo nejen vytvoření literární rešerše, ale i provedení komparace názorů jednotlivých autorů.

Prvním závěrem teoretické části práce je to, že krize jsou součástí ekonomiky. Po celou dobu lidstva docházelo ke krizím, a to ve všech koutech světa. Pochopitelně, krize má negativní dopad na ekonomické ukazatele, avšak je nutné počítat i s pozitivním dopadem, například Velká deprese dokázala uspořádat systém finančních trhů.

Dalším závěrem je to, že banky jsou naprosto zásadními subjekty v ekonomice. Bez bank není vůbec možné si představit pohyb kapitálu nebo existenci podnikání. Na druhou stranu, banky jsou na krizi velmi citlivé. Banky se nejčastěji dělí na univerzální nebo specializované. Zásadní roli na bankovním trhu hrají centrální banky.

K vyhodnocení ekonomické situace v zemi existuje celá řada ukazatelů, v rámci této bakalářské práce byly zmíněny následující: HDP, inflace a platební bilance. Díky HDP se dozvíme o ekonomické situaci v zemi, inflace vypovídá o cenové hladině a jejím dopadu na ekonomické aktivity, a nakonec platební bilance poskytne přehled o vztazích se zahraničím.

4 Vlastní výzkum

V další části bakalářské práce již proběhne důkladný výzkum dopadů krize na ekonomiku vybraných zemí se zaměřením na bankovní sektor. Je nutné uvést, že vývoj v makroekonomických ukazatelích je nutné zohlednit zejména kvůli tomu, že vývoj v ekonomice silně ovlivňuje vybraný sektor. Toto tvrzení platí dvojnásobně pro bankovníctví, které je v podstatě hlavním finančním zprostředkovatelem finančních toků v jakékoliv ekonomice.

4.1 Dopad krize na ekonomiku zemí

První kapitola je zaměřena na zhodnocení dopadu krize na ekonomiku obou států. Základem pro napsání této kapitoly posloužily údaje z oficiálních statistických orgánů obou států – jedná se o Český statistický úřad a Statistický výbor ministerstva národní ekonomiky Kazachstánu.

Pro účely lepšího porovnání obou zemí bylo rozhodnuto převést veškeré statistické údaje států na eura, jako jednu z hlavních světových měn. V rámci zhodnocení byl využit oficiální kurz vyhlášený místními centrálními bankami.

4.1.1 Kazachstán

První a nejdůležitější ukazatel obou zemí je bezesporu HDP. Jak je vidět z tabulky č. 1, HDP země výrazně klesl v roce 2009, což byl rok, kdy krize dorazila do Kazachstánu. Na druhou stranu je vidět velmi velký růst uvedeného ukazatele v letech 2010-2013. Vysvětlení je snadné – ekonomika země je silně závislá na exportu nerostných surovin, zejména ropy. Právě v daném období se cena za barel ropy znovu dostala na hranici sto amerických dolarů, kdežto v letech 2008-2010 se cena pohybovala pod šedesáti americkými dolary. Ve výsledku tedy začal ekonomický růst. V roce 2014 ovšem cena ropy zase výrazně klesla na svou hranici šedesáti dolarů, což se následně odrazilo na místním HDP – ten se vrátil na svou úroveň z roku 2011.

Dalším činitelem poklesu HDP je aritmetický vliv – ve stejnou dobu došlo k výraznému oslabení kazachstánské měny – tenge, což má dopad i na výpočet HDP převedeného na euro. Podrobněji o tom bude pojednáno v dalším textu, ve spojení s platební bilancí.

Tabulka 1. Vývoj HDP Kazachstánu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
HDP v mld. EUR	86,00	79,96	118,58	137,82	167,42	180,09	167,33	136,46	129,88
Měsíční HDP na obyvatele	457,21	414,04	605,41	693,71	830,90	880,94	806,53	648,19	608,24

Zdroj: Komitet po statistike. Dinamika osnovnyh socialno-ekonomicheskikh pokazatelej

Měsíční HDP na jednoho obyvatele je ve výši 600 eur. Tendence jeho vývoje v podstatě kopíruje vývoj celostátního HDP. Je ale nutné si všimnout postupného zkrácení rozdílu mezi českým a kazachstánským HDP – v roce 2008 byl kazachstánský HDP o 50 % nižší nežli český, kdežto v roce 2016 je již jenom o 25 % nižší. Navíc, kazachstánské HDP na hlavu byl v roce 2008 třikrát nižší, nežli je tomu v ČR, kdežto v roce 2016 je jenom dvakrát vyšší. Svědčí to o ekonomice ve fázi rozvoje a o rychle rostoucí kazachstánské ekonomice. Země tedy jednoznačně stojí za vstup pro zahraniční kapitál, jelikož je schopna nabídnout rychle rostoucí vnitřní trh.

Dalším významným ukazatelem ekonomiky je inflace, tedy změny cenové hladiny. Tento ukazatel je vypočítán třemi nejčastějšími způsoby – indexem cen spotřebitelů, indexem cen výrobců a deflátorem HDP – viz tabulka č. 2.

Jak je vidět z tabulky č. 2, všechny ukazatele se výrazně liší, což svědčí o odlišném vývoji v cenových hladinách země – jsou tím myšleny jednotlivé ekonomické obory. Lze to vysvětlit tím, že ekonomika země je bezesporu rozvíjející se s velkými výkyvy. Deflátor HDP je velice kolísavý a pohybuje se ve velmi velkém intervalu, rozptyl jeho hodnot je opravdu obrovský – od dvou až do dvaceti procent. Svědčí to o rychlých změnách v ekonomice země, jelikož deflátor je počítán právě pomocí HDP.

Vývoj CPI v zemi je o něco méně kolísavý. V podstatě se cenová hladina na spotřebitelských trzích pohybuje na úrovni 10 %. Už jenom to číslo svědčí o relativně vysoké inflaci, která se odrazí i ve vyšších úrocích. O tom však bude pojednáno v příslušné kapitole věnované bankám.

Index cen výrobců má naprosto nepředvídatelnou kolísavost – ten za sledované období nabýval hodnot od minus devatenácti až plus třiceti. Ceny za průmyslové produkty jsou tedy nesmírně kolísavé.

Tabulka 2. Vývoj inflačních ukazatelů Kazachstánu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Deflátor	21	4,7	19,6	18,9	4,8	9,5	5,8	1,9	13,6
CPI	9,5	6,2	7,8	7,4	6	4,8	7,4	13,6	8,5
PPI	-18,6	31	12,9	20,3	2,1	-0,5	-1,6	-4,8	15,5

Zdroj: Komitet po statistike. Dinamika osnovnyh socialno-ekonomicheskikh pokazatelej

Na základě analýzy inflace je možné dospět k závěru, že inflace je jednoznačným problémem země, jelikož zejména na průmyslových trzích neumožňuje dělat dlouhodobé prognózy vývoje. To má pochopitelně velmi velký dopad na chystané dlouhodobé investice – každý podnikatelský projekt musí počítat se změnou cenové hladiny. Navíc tato situace způsobuje vznik inflační spirály – tedy situaci, při které kazašští podnikatelé, z důvodu obav o inflaci, začleňují do svých výpočtů rostoucí inflaci, což automaticky přivádí k růstu cen. Jedná se o klasickou teorii adaptivních očekávání.

Pouze pro doplnění byl přidán ukazatel nezaměstnanosti, jelikož ten má dle ekonomické teorie silný vliv na HDP a na inflaci v zemi – viz tabulka č. 3. Jak je vidět z tabulky, nezaměstnanost v zemi nevzrostla ani v době nejhorší krize, to samé platí i pro dlouhodobou nezaměstnanost. Jedná se o velmi pozitivní zjištění. Ekonomika země se díky tomu nedostala do recese. Je zřejmé, že na rozdíl třeba od Řecka nebo Španělska, nezaměstnanost není problémem ekonomiky státu. Za celou dobu sledování nepřekročil ukazatel nezaměstnanosti sedm procent a nejhorší ukazatel nezaměstnanosti – dlouhodobá nezaměstnanost – je zcela zanedbatelná, jelikož se pohybuje na úrovni dvou procent.

Tabulka 3. Vývoj míry nezaměstnanosti v Kazachstánu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Míra nezaměstnanosti	6,6	6,6	5,8	5,4	5,3	5,2	5,0	5,1	5,01
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	2,8	2,5	2,2	2,1	2,5	2,5	2,4	2,5	2,2

Zdroj: Komitet po statistike. Dinamika osnovnyh socialno-ekonomicheskikh pokazatelej

Dalšími ukazateli jsou měnové kurzy a ukazatelé platební bilance – viz tabulka č. 4. Jak je vidět z tabulky, místní měna je velice volatilní. V posledních dvou letech sledování je

možné dokonce vidět silné oslabení kurzu měny – přibližně o dvacet procent. Proto se dá předpokládat, že kazašští lidé budou držet daleko větší objem svých peněz právě v zahraniční měně, a to v důsledku obav o pokles hodnoty svého bohatství. Zajímavé je, že kazachstánská centrální banka vůbec nezasahuje do dané situace a nechává kurz zcela volný. Tento předpoklad se ověří v příslušné kapitole věnované bankovníctví.

Dalším problémem země je již zmíněná přílišná závislost vývozu na cenách ropy. Jak je vidět z tabulky č. 4 došlo k poklesu hodnoty kazachstánské měny, které se neodrazilo v alikvotním růstu vývozu, což by na první pohled bylo logické. Jedná se o zcela učebnicový předpoklad vlivu kurzu na vývoz. Problém je právě v tom, že v roce 2014 došlo k poklesu světových cen ropy, které omezilo vliv poklesu hodnoty místní měny na vývoz. Na druhou stranu je velmi pozitivní zjištění týkající se běžného účtu místní platební bilance – ten je po celou dobu sledování v plusu. Dále je nutné uvést, že vedení země si je vědomo této negativní situace a snaží se provádět politiku diverzifikace ekonomiky směrem k většímu rozvoji služeb – zejména cestovního ruchu. Finanční účet platební bilance je zcela v pořádku a je po celou dobu sledování v plusu, jedinou výjimkou je rok 2013, což je spíše dočasná odchylka potvrzující pravidlo.

Tabulka 4. Vývoj ukazatelů platební bilance a měnového kurzu v Kazachstánu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tenge/EUR	186,67	212,71	183,98	204,92	185,25	199,9	237,11	299,6	361,66
Tenge/USD	120,3	147,5	147,35	146,62	149,11	152,13	179,19	221,73	342,16
Vývoz v mld. EUR	45,87	29,95	48,27	60,34	69,58	64,46	60,05	34,01	34,76
Dovoz v mld. EUR	24,42	19,70	24,93	26,41	37,31	37,14	31,21	22,62	24,01
Běžný účet (BÚ) platební bilance v mld. EUR	21,46	10,25	23,34	33,94	32,27	27,32	28,84	11,39	10,75
Finanční účet (FÚ) platební bilance v mld. EUR	12,44	21,77	631,93	22,75	12,43	-4,88	22,17	97,43	

Zdroj: Komitet po statistike. Dinamika osnovnyh socialno-ekonomicheskikh pokazatelej

Posledním ukazatelem, který je v dnešní době hojně diskutován, jsou veřejné finance. Celá řada států se musela během krize výrazně zadlužit. V některých zemích to vedlo de facto ke státnímu bankrotu, jako je například Řecko nebo Island.

Jak je vidět z tabulky č. 5. Kazachstán v tom bohužel následuje evropské sáty. Ještě před necelými deseti lety byl státní dluh zcela zanedbatelný a pohyboval se na hranici pěti procent. V dnešní době však dosahuje výše dvaceti procent. Je rovněž nutné upozornit na to, že v době ekonomického růstu země jako důsledek již zmíněného růstu cen na fosilní paliva,

stát nesplácel svoje dluhy, ale naopak je dále kumuloval. Jednal tedy v úplném rozporu s ekonomickými doporučení, která mají svůj původ v keynesiánství – tedy aktivních zásadách státu do ekonomiky během krize, avšak splácení takto vytvořených státních dluhů během ekonomické expanze ekonomiky. Růst státního dluhu tak převýšil stovky procent – z 6 mld. eur až na 27 mld. eur.

Tabulka 5. Vývoj ukazatelů státní zadluženosti v Kazachstánu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Státní dluh v mld. EUR	5,76	8,16	12,69	14,06	20,26	22,69	24,26	29,89	27,40
Státní dluh/HDP	6,7	10,2	10,7	10,2	12,1	12,6	14,5	21,9	21,1

Zdroj: Komitet po statistike. Dinamika osnovnyh socialno-ekonomicheskikh pokazatelej

Na závěr k tomuto ukazateli je nutné upozornit na problémy s kumulujícím se dluhem státu. Může se stát, že Kazachstán se dostane do stejné situace jako Řecko a pokud vláda zachová stejné tempo zadlužení, scénář státního bankrotu země je velmi pravděpodobný.

4.1.2 Česká republika

Po vyhodnocení Kazachstánu je zcela na místě přistoupit k České republice. Ekonomika této země je daleko stabilnější – viz tabulka č. 6. Jak je zřejmé, česká ekonomika je spíše součástí vyspělejší části světa – změny v HDP nejsou tak prudké, jako je tomu v případě Kazachstánu. Stejně jako zbytek Evropy, i česká ekonomika se dostala do krize – zejména v letech 2009 a 2010. Na druhou stranu, výborná průmyslová základna, výrobky s vysokou přidanou hodnotou a orientace na vyspělé Německo umožnily české ekonomice znovu růst. Jedná se o naprosto výborný základ pro ekonomiku.

Jak je zřejmé z tabulky níže, neustále dochází ke zlepšení životní úrovně měřené pomocí HDP na hlavu. Během devíti let tento ukazatel vzrostl o 12 %. Přitom růst nebyl prudký, ale pomalý.

Tabulka 6. Vývoj HDP České republiky

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
HDP v mld. EUR	161,34	148,63	156,68	164,07	161,47	157,78	156,68	168,45	176,57
Měsíční HDP na obyvatele	1 241,46	1 302,53	1 280,40	1 250,93	1 240,54	1 331,45	1 392,70	1 331,45	1 392,70

Zdroj: Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele

Inflace není v žádném případě problémem české ekonomiky – viz tabulka č. 7. Jak je zřejmé z tabulky, inflace se pohybuje pod úrovní dvou procent. Na druhou stranu je zřejmé, že české ekonomice, stejně jako i mnoha státům EU hrozí deflace. Index PPI se totiž několikrát dostal pod nulovou hodnotu. Jedná se o obrovský problém, se kterým si zatím málokdo ví rady, vždyť deflace nebyla velmi dlouhou dobu problémem evropských zemí.

Česká centrální banka si je vědoma dané hrozby a již delší dobu provádí měnovou politiku zaměřenou na odstranění dané hrozby: „*Deflace je vždy a všude měnový jev čili je závislá na tom, co činí nebo nečiní centrální banka. Kdyby ČNB nesnížila v průběhu krize úrokové sazby na nulu, byli bychom v deflaci již dávno a domácí ekonomická aktivita by byla odhadem o pět až šest procent nižší než v současnosti. A exportéři by asi těžko jásali nad kurzem pod hranicí 23 korun za euro. Stejně tak by se zaměstnanci neradi smiřovali s každoročním poklesem svých mezd přinejmenším o dvě procenta, mimo jiné i proto, že by se jim pak mnohem obtížněji splácely jejich dluhy. Předchozím snižováním úrokových sazeb narazila ČNB na jejich nulovou dolní mez. Deflační tendence však dále silily a v řadě cenových okruhů jsme se již do záporných čísel či do jejich blízkosti dostali. Celková meziroční inflace je sice stále ještě kladná, rychle se však snižuje a v říjnu spadla pod jedno procento. Navíc v podstatě celý růst cen je důsledkem letošního zvýšení DPH, tedy faktoru, který v lednu 2014 odezní“ (ČNB. Deflace byla hrozbou).*

Tabulka 7. Vývoj inflačních ukazatelů České republiky

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Deflátor	2,1	2,6	-1,4	0,0	1,5	1,4	2,5	1,2	1,2
CPI	3,6	1,0	2,3	2,4	2,4	1,4	0,1	0,1	2,0
PPI	4,5	-3,1	1,2	5,6	2,1	0,8	-0,8	-3,2	-3,3

Zdroj: Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele

Inflace není v žádném případě problémem České republiky, ba naopak – Česká národní banka se snaží povzbudit ekonomiku, aby se vyhnula deflaci. Jedná se o zcela vzorný

příklad chování banky spočívající ve správném rozhodnutí o zásahu do ekonomiky (načasování) a správného výběru měnového nástroje.

Další tabulka č. 8 udává vývoj nezaměstnanosti. Stejně jako v Kazachstánu, nezaměstnanost není pro českou ekonomiku problémem – ta se pohybuje na úrovni 5 %, dlouhodobá nezaměstnanost je ve výši 2 %. Je tedy vidět, že český pracovní trh, na rozdíl třeba od mnoha zemí eurozóny, je absolutně zdravý a v podstatě každý člověk si může najít práci. Navíc, v době psaní této bakalářské práce (listopad 2017), je česká nezaměstnanost jednou z nejnižších v Evropě.

Pochopitelně je nutné upozornit i na regionální rozdíly v nezaměstnanosti – daleko hůře se práce hledá na severu Čech a na Moravě, kdežto v Praze je nezaměstnanost de facto nulová. Je to spojeno s ekonomickým rozvojem regionů a disproporcemi v hospodářství země.

Tabulka 8. Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Míra nezaměstnanosti	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0	4,0
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	2,2	2,0	3,0	2,7	3,0	3,0	2,7	2,4	1,7

Zdroj: Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele

Česká nezaměstnanost tak není pro zemi problémem, stejně jako v Kazachstánu nezaměstnanost během krize nevzrostla.

Další tabulka č. 9 uvádí vývoj měnového kurzu a hlavních složek platební bilance. Jak je známo, ČNB nemá svůj hlavní cíl v dodržení fixního měnového kurzu, ale zvolilo cestu volně plovoucího. Na druhou stranu se v letech 2010-2012 ukázalo, že české ekonomice hrozí výrazná deprese, z toho důvodu se Česká národní banka rozhodla zakročit. Úrokové sazby v té době již byly nastaveny velmi nízko a jejich snížení by nepovedlo k výrazným změnám na trhu, proto se vedení české centrální banky rozhodlo zvolit cestu kurzových intervencí: *„Česká ekonomika prošla v letech 2012-2013 obdobím hospodářského útlumu, který se nepříznivě odrazil v nárůstu nezaměstnanosti, v poklesu příjmů a spotřeby domácností, stejně jako zisků a investic firem. Česká národní banka reagovala na uvedený vývoj tím, že bezesbytku využila svého hlavního měnověpolitického nástroje, když v závěru roku 2012 snížila úrokové sazby na technickou nulu (0,05 %). Dále se ČNB zavázala, že na této rekordně nízké hladině budou úrokové sazby ponechány tak*

dlouho, jak bude potřeba. Cílem ČNB přitom v souladu s jejím zákonným mandátem bylo a je udržet cenovou stabilitu, a tím přispívat ke stabilnímu vývoji české ekonomiky. ČNB proto současně již od podzimu roku 2012 komunikovala připravenost použít své další nástroje v případě potřeby dalšího uvolnění měnové politiky. Pro tento účel byl z mnoha dobrých důvodů vybrán měnový kurz. Již samotné vyhlášení ČNB, že je připravena kurzu použít, vedlo koncem roku 2012 a začátkem roku 2013 k oslabení kurzu koruny, které umožnilo zbrzdit dezinflační tendence a pomohlo ekonomice se přeci jen trochu nadechnout (ČNB. Důvody a přínosy oslabení koruny)“.

Je jasné, že tento krok byl úspěšný – stačí se podívat na kurz koruny vůči euru, který klesl z 25 na 27 korun za jedno euro. Díky tomu došlo i ke zvýšení vývozu. Navíc se ukázalo, že obavy o růst cen v důsledku kurzových intervencí se nenaplnily – z tabulky o vývoji inflace je zřejmé, že nedošlo k významným změnám v cenové hladině. V tom by měl být krok České národní banky vzorem pro ostatní centrální banky.

Česká ekonomika je silně otevřenou ekonomikou – jak je vidět z tabulky níže, český vývoz je třikrát vyšší nežli kazachstánský. Navíc, výše českého vývozu se téměř rovná výši českého HDP. To samé platí i pro dovoz. Na druhou stranu je nutné si všimnout, že až do roku 2011 byl import vyšší nežli export, což není pro ekonomiku zrovna pozitivní zjištění – vždyť díky tomu putují peníze ven z české ekonomiky. Od roku 2012, v souvislosti s oživením světové ekonomiky, a hlavně s poptávkou v sousedním Německu, jsme svědky kladného běžného účtu platební bilance. Výše uvedená tvrzení lze aplikovat i na finanční účet platební bilance.

Tabulka 9. Vývoj ukazatelů platební bilance a měnového kurzu v České republice

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
CZK/EUR	24,94	26,45	25,29	24,59	25,14	25,97	27,53	27,28	27,03
CZK/USD	17,04	19,06	19,11	17,69	19,58	19,57	20,75	24,60	24,43
Vývoz v mld. EUR	103,07	88,09	104,60	118,24	124,21	122,58	130,73	138,16	142,09
Dovoz v mld. EUR	145,80	114,24	132,01	155,62	149,52	150,66	160,27	142,02	142,60
Běžný účet (BÚ) platební bilance v mld. EUR	-5,61	-3,45	-2,52	-0,84	0,29	0,41	1,95	0,41	1,95
Finanční účet (FÚ) platební bilance v mld. EUR	-6,40	-4,23	0,60	3,49	2,86	7,15	4,82	6,44	4,35

Zdroj: Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele

Pokud shrneme výše uvedené informace o vztahu České republiky se zahraničím, dospějeme k závěru, že ekonomika tohoto státu je velmi otevřena. Pozitivně lze hodnotit

aktivní saldo běžného a finančního účtu platební bilance. Opravdu pozoruhodné je i jednání české centrální banky, která vhodným způsobem zakročila a de facto zabránila vzniku deflace a hospodářského útlumu na českém území.

Prozatím není český státní dluh pro českou ekonomiku problémem – ten je ve výši 1/3 HDP – viz tabulka č. 10. Na druhou stranu je nutné upozornit na rostoucí tendenci jeho vývoje. Navíc je nutné si všimnout výše státního dluhu v letech 2012-2014, když daná ekonomická veličina bilancovala na úrovni 40 % HDP. Postupně se ale české vládě povedlo snížit tento ukazatel. Na druhou stranu, při pohledu na vývoj absolutní výše tohoto ukazatele je zřejmé, že se nejednalo o absolutní snížení výše dluhu, ale spíše o růst HDP – od roku 2009 až do roku 2016 je státní dluh ve výši přibližně 60 mld. eur a jeho výše je relativně neměnná. Tedy, jinými slovy, podíl státního dluhu na HDP se povedlo „snížit“ jenom růstem HDP. Je ale nutné uvést, že na rozdíl od Kazachstánu nemá státní dluh aspoň rostoucí tendenci.

Tabulka 10. Vývoj ukazatelů státní zadluženosti v České republice

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Státní dluh v mld. EUR	53,15	60,98	66,33	64,81	60,42	61,32	59,68	61,32	59,68
Státní dluh/HDP	24,85	29,98	33,92	37,17	41,08	41,08	38,57	36,40	33,80

Zdroj: Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele

Státní dluh prozatím není problémem české ekonomiky – ten je ve výši 30 % HDP, což je v porovnání s mnoha západními zeměmi zcela zanedbatelnou veličinou. Na druhou stranu se výše dluhu nesmí podceňovat – naprosto otřesný příklad Řecka s jeho 200 % státním dluhem vůči HDP je tomu názorným příkladem.

4.2 Dopad krize na bankovní sektor

Druhá kapitola v pořadí praktické části práce je již zaměřena na analýzu dopadu krize přímo na bankovní sektor obou zemí. Zde je ale nutné upozornit na to, že v roce 2014 a 2016 došlo k výrazné devalvaci místní měny, což zřejmě ovlivní vypovídací schopnost finančních ukazatelů pro Kazachstán. Stejně jako v předchozí části, veškeré údaje jsou převedena na eura.

4.2.1 Kazachstán

Počet bank v Kazachstánu se po vývoji v 90.letech výrazně stabilizoval, působí zde celkem 34 bankovních subjektů, přibližně polovina z nich má zahraniční účast – jedná se vesměs o ruské a čínské banky, což je zcela logické vzhledem ke geografickému umístění země (viz tabulka č. 11). Je to včetně ne příliš šťastného příkladu BTA banky, která je v současnosti ve správě státu, o té bude pojednáno v příslušné kapitole věnované příkladům nevhodné strategie bank.

Tabulka 11. Počet bank v zemi

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet bank	38	38	38	38	35	34
Počet bank se zahraniční účastí	19	19	17	16	16	15

Zdroj: National Bank of Kazakhstan. Statistics, vlastní výpočty

V tabulce č. 12 jsou uvedeny vybrané položky v bilanci místních bank. Jak je vidět, neustále dochází k růstu všech ukazatelů. Navíc si lze všimnout velmi velkého růstu zisku místních bank, který je generován pochopitelně hlavně z poplatků. Prozatím v bilanci bank nehrají cenné papíry významnou roli, což je způsobeno konzervatismem místních obyvatel. Poměr vkladů a půjček je relativně stabilní, a navíc neustále roste, což znamená, že bankovnímu sektoru nehrozí krize. A znovu je nutné upozornit na odchylku v letech 2014 a 2016 způsobenou devalvací měny, proto „opticky“ vypadá, že došlo k poklesu, ačkoliv tomu tak ve skutečnosti není. Bankovní sektor je podle této tabulky zcela zdravý a nehrozí mu krize likvidity.

Tabulka 12. Vybrané položky aktiv a pasiv kazachstánských bank– v mil. euro

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hotovost	1 358	1 564	1 721	1 784	2 819	1 621
Půjčky	37 685	43 885	43 731	39 753	66 585	36 918
Pasiva	62 705	71 774	78 286	72 304	113 736	60 323
Vlastní kapitál bez čistého zisku	9 788	10 497	10 451	8 631	12 400	7 525
Čistý zisk	321	918	1 225	480	1 059	1 032
Vlastní kapitál s čistým ziskem	10 109	11 416	11 676	9 111	13 459	8 557
Vklady	38 411	44 523	50 797	45 996	76 050	47 233
Vydané cenné papíry	9 158	9 541	4 895	4 950	10 072	4 805
Poměr vkladů a půjček	1,02	1,01	1,16	1,16	1,14	1,28

Zdroj: National Bank of Kazakhstan. Statistics, vlastní výpočty

V další tabulce je uvedena již struktura půjček. Hlavním a nezajímavějším segmentem pro kazachstánský bankovní trh jsou právnické osoby – viz tabulka č. 13. Je ale zřejmé, že výrazně roste i objem půjček fyzických osob – třeba v roce 2011 byl poměr půjček fyzických vůči právnickým osobám 1:3,3, kdežto v roce 2016 již 1:1,8. Kazachstánské banky se tak díky krizi začaly více zaměřovat na fyzické osoby. I přes krizi zůstává relativně velká poptávka po hypotékách. Pozitivně lze vyhodnotit i to, že kazachstánské podniky dokázaly výrazně snížit objem nesplácených půjček.

Tabulka 13. Struktura půjček v kazachstánských bankách – v mld. euro

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Půjčky fyzickým osobám	9,94	12,95	17,08	14,73	19,46	10,10
Půjčky právnickým osobám	33,03	36,17	38,72	28,61	36,72	17,83
Hypotéky	3,73	4,29	4,62	3,75	5,22	2,71
Spotřebitelské půjčky	5,03	7,36	11,61	10,43	13,18	6,83
Půjčky nesplácené více než 90 dní	15,89	17,80	21,55	15,12	6,22	3,04

Zdroj: National Bank of Kazakhstan. Statistics, vlastní výpočty

Výše uvedené zjištění o zaměření na fyzickou klientelu platí i pro vklady – jak je zřejmé z tabulky č. 14, poměr vkladů fyzických osob výrazně roste. Z důvodu obav lidí o svoje peníze je možné vypočítat naprosto raketový růst zájmu lidí o vklady v zahraniční měně. Zde je nutné uvést to, že kurz zahraniční měny v zemi hraje daleko větší roli, nežli je tomu v ČR – celá řada smluv je vázána na kurz měny. Navíc, Kazaši se snaží spořit zejména v cizí měně a nemají moc velký zájem o bankovní produkty.

Tabulka 14. Struktura vkladů v kazachstánských bankách – v mld. euro

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vklady fyzické osoby celkem	13,62	17,02	20,46	17,55	34,60	20,44
Vklady právnické osoby celkem	24,80	27,50	31,06	27,80	43,82	26,14
Vklady fyzické osoby v zahraniční měně	5,74	6,95	9,00	10,62	27,37	13,22
Vklady právnické osoby v zahraniční měně	203,00	191,00	193,00	250,00	199,00	376,00
Vklady fyzické osoby v tenge	7,89	10,07	11,46	6,93	7,23	7,22
Vklady právnické osoby v tenge	19,07	20,55	21,08	14,86	16,89	12,96

Zdroj: National Bank of Kazakhstan. Statistics, vlastní výpočty

Jak je patrné z tabulky č. 15, ukazatelé rentability neustále rostou, což je zřejmým výsledkem větší ekonomické aktivity v zemi. Lze doufat, že tento pozitivní trend bude pokračovat i v budoucnosti.

Tabulka 15. Vývoj ukazatelů rentability

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ROE	3,28 %	8,75 %	10,49 %	5,27 %	7,87 %	12,06 %
ROA	0,51 %	1,28 %	1,57 %	0,66 %	0,93 %	1,71 %

Zdroj: National Bank of Kazakhstan. Statistics, vlastní výpočty

4.2.2 Česká republika

Na českém bankovním trhu hrají naprosto rozhodující roli zahraniční bankovní subjekty. Pouze osm bank má rozhodující českou účast, zbytek jsou buď přímo pobočky zahraničních bank, anebo české banky, které byly vykoupeny zahraničním majitelem – viz tabulka č. 16.

Tabulka 16. Počet bank v zemi

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet bank	44	43	44	45	46	46
Počet bank se zahraniční účastí	36	35	36	37	38	38

Zdroj: ČNB. ARAD, vlastní výpočty

Z tabulky č. 17 je zřejmé, že český bankovní sektor je v pořádku – veškeré hlavní ukazatelé rostou. navíc je možné si všimnout, že jeho růst je velmi stabilní. Poměr vkladů a úvěrů napovídá o tom, že české banky nemají žádný problém se svou likviditou a dokážou vhodným způsobem zajistit financování své úvěrové činnosti.

Tabulka 17. Vybrané položky aktiv a pasiv českých bank – v mil. euro

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hotovost	1 664	1 563	1 623	1 564	1 827	1 813
Půjčky	95 141	95 355	98 024	96 445	102 068	109 112
Pasiva	190 331	193 074	202 754	197 217	203 584	222 613
Vlastní kapitál bez čistého zisku	14 965	17 247	18 041	18 753	19 335	20 001
Čistý zisk	2 204	2 598	2 380	2 308	2 433	2 719
Vlastní kapitál s čistým ziskem	15 185	19 845	20 421	18 984	21 769	22 720
Vklady	45 221	45 747	46 032	44 964	48 472	52 420
Vydané cenné papíry	14 586	15 041	16 644	16 718	23 902	25 273
Poměr vkladů a půjček	1,26	1,46	1,33	1,30	1,27	1,28

Zdroj: ČNB. ARAD, vlastní výpočty

Charakteristikou českého bankovníctví je relativně stejný poměr mezi půjčkami poskytovanými fyzickým a právnickým osobám – viz tabulka č. 18. Je možné si všimnout trvale rostoucího zájmu Čechů o hypotéky, což lze vysvětlit úrokovými sazbami, které byli velmi dlouhou dobu nízké – důvodem je snaha České národní banky povzbudit ekonomiku a za každou cenu se vyhnout deflací. V tom je krásně vidět, jak se dokáže prolínat makroekonomická politika vedená centrální bankou a chování běžných lidí. Nebylo možné vypořádat nárůst nesplácených půjček, ba naopak, české banky dokázaly snížit objem nesplácených půjček, což je jenom pozitivní.

Tabulka 18. Struktura půjček v českých bankách – v mil. euro

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Půjčky fyzickým osobám	45 221	45 747	46 032	44 964	48 472	52 420
Půjčky právnickým osobám	49 920	49 609	51 992	51 481	53 596	56 692
Hypotéky	31 910	32 726	33 229	32 943	35 649	38 953
Spotřebitelské půjčky	8 096	7 866	7 617	7 110	7 757	8 172
Půjčky nesplácené více než 90 dní	5 662	5 678	5 773	5 856	5 935	5 284

Zdroj: ČNB. ARAD, vlastní výpočty

Ve struktuře vkladů obyvatel je vidět, že hlavním předmětem zájmu českých bank jsou fyzické osoby – viz tabulka 19. Specifikem české ekonomiky je to, že lidé zde nemají potřebu držet svoje aktiva na bankovních účtech v jiné než české měně. Právě proto je podíl vkladů v cizí měně pro české bankovníctví zcela zanedbatelnou veličinou.

Tabulka 19. Struktura vkladů v českých bankách – v mil. euro

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vklady fyzické osoby celkem	70 657	71 528	70 653	70 395	74 642	81 704
Vklady právnické osoby celkem	49 655	67 266	59 564	55 342	54 511	57 616
Vklady fyzické osoby v zahraniční měně	2 476	2 440	2 400	2 734	3 098	3 195
Vklady právnické osoby v zahraniční měně	24	25	26	27	27	27
Vklady fyzické osoby v Kč	68 181	69 088	68 252	67 660	71 545	78 509
Vklady právnické osoby v Kč	41 833	46 027	47 469	42 666	41 965	44 998

Zdroj: ČNB. ARAD, vlastní výpočty

Ukazatelé rentability na českém bankovním trhu jednoznačně vypovídají o tom, že daná ekonomická veličina je v naprostém pořádku – návratnost vlastního kapitálu se pohybuje na úrovni 10-11 % - viz tabulka č. 20.

Tabulka 20. Vývoj ukazatelů rentability

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ROE	14,72 %	15,06 %	11,66 %	10,96 %	11,18 %	11,97 %
ROA	1,16 %	1,35 %	1,17 %	1,17 %	1,20 %	1,22 %

Zdroj: ČNB. ARAD, vlastní výpočty

4.3 Strategie úspěšných a neúspěšných bank během krize

V další kapitole je již pozornost zaměřena na zhodnocení strategie úspěšných a neúspěšných bank působících na kazachstánském a českém trhu. Pochopitelně, tato část bakalářské práce je napsána na základě veřejně dostupných údajů – popis strategie banky je jejím obchodním tajemstvím. V Kazachstánu byly vybrány Qazaqi banki a BTA Bank. V České republice se jedná o Zuno a Air bank.

4.3.1 Kazachstán

Bezesporu nejúspěšnější bankou v zemi je v posledním desetiletí Qazaqi banki. Jedná se o banku, která již delší dobu figuruje v žebříčku nejrychleji rostoucích firem v zemi, a to pravidelně sestavovaným místním oddělením světově známého žurnálu Forbes. Důvodem je rychle rostoucí obrat společnosti – pouze pro porovnání, od roku 2011 do roku

2015 dokázal podnik navýšit svoje obraty třicetkrát (Forbes.kz. 25 samyh bystrorastushhih kompanij Kazahstana — 2016).

Strategie banky je založena na celé řadě pilířů. Zaprvé, na rozdíl od jiných bank země, se vedení této banky rozhodlo nezaměřovat se na hlavní město a bývalé hlavní město země, ale spíše jít cestou vstupu do regionů, a to právě v již zmíněné nižší aktivitě ostatních bank v kazachstánských regionech. Dále banka, na rozdíl od jiných bank v zemi, odmítá možnost splynutí a drží se své strategie (Zakon.kz. Akcionery vydeljajut na razvitie Qazaq Banki 60 mlrd tenge). Banka dokázala vytvořit velice propracovaný systém řízení rizik, který jí pomohl během krize správně identifikovat zejména MSP s potenciálem růstu a poskytnout jim úvěry. Ve výsledku se to vyplatilo později, když tyto potenciálně ziskové MSP začaly růst (Forbes.kz. Akcionery Qazaq Banki uvelichili ustavnyj kapital na 2,2 mlrd tenge). Banka je bezesporu průkopníkem v oblasti mobilních a internetových technologií na kazachstánském trhu bankovních služeb, což umožňuje klientovi méně komunikovat s bankou napřímo, ale díky internetu. Vedení banky ale správně chápe, že se jedná o pouhý doplněk její činnosti a neustále se zaměřuje především na vnitřní oblast – podnik se snaží přistupovat ke každému klientovi zcela individuálně (Kapital.kz. Glava Qazaq Banki: Chtim tradicii, ne zabyvaja ob innovacijah).

Ve výsledku dokázala banka aplikací této strategie profitovat během krize a omezit likviditu. Budoucnost banky je možné vidět jenom pozitivně.

Z hlediska neúspěšných bank v zemi se musí jednoznačně zmínit BTA bank. Hlavním problémem této banky jsou velmi toxické úvěry, které banka měla ve svém portfoliu. Před vypuknutím krize byla banka velice benevolentní v otázce přístupu ke zhodnocení bonity klientů. Přitom většinu jejich klientů tvořil právě segment MSP, který je velmi náchylný ke krizi. Ve výsledku se tedy s vypuknutím krize dostala banka do obrovských problémů s likviditou (Expert.ru. Portfel problem¹).

V době krize navíc vedení banky zvýšilo výdaje na teambuildingy a na svoje vlastní výplaty, o čemž se hodně diskutovalo v kazachstánských médiích. Jinými slovy, vedení banky místo řešení aktuálních problémů jenom utrácelo, a to zcela zbytečně (Abai.kz. Komu «BTA Bank» NUZHEN ZHIVYIM?).

Problémy banky jsou spojeny i s vraždou nejvyšších představitelů organizace a vyhlášením pátrání po jejím bývalém vedení, které uprchlo a požádalo o azyl ve Velké Británii. Bohužel, současné vedení banky se snaží tuto informaci za jakoukoliv cenu utajit.

Přitom, na bankovním trhu to není možné, a naopak, daná situace dokázala výrazně oslabit pozici banky na trhu – kterému klientovi by se líbilo mít banku, kde údajně dochází ke vzájemnému obviňování mezi majiteli a vedením banky. Ve výsledku tedy banka čelila odchodu velmi velkého množství klientů. Přitom, banka by mohla zcela otevřeně vysvětlit tuto situaci pomocí PR kampaně. Třeba jako to udělalo BP po výbuchu ropné plošiny nedaleko Ameriky. Ve výsledku tedy došlo k poklesu image společnosti, avšak otevřená komunikace ze strany amerického vedení firmy dokázala všechno vyřešit.

Mimochodem, výše uvedená situace s BTA bankou přímo souvisí s českým bankovníctvím. Proběhla totiž celá řada jednání mezi BTA Bankou a ruskou Sběrbankou o koupi kazachstánské banky. Ruský Sběrbank se ale nakonec rozhodl o vstup na středoevropský trh formou odkoupení Volksbanky. Tento krok se ukázal jako velmi vhodný. Později se ukázalo, že výsledky Sběrbanky na českém trhu jsou velmi pozitivní.

Koneckonců, kazachstánský stát se musel zaručit za závazky banky, jelikož v opačném případě by pád třetí největší kazachstánské banky zapříčinil velké obtíže kazachstánské ekonomice.

4.3.2 Česká republika

Z úspěšných bankovních podniků, které působí na území České republiky, je nutné zmínit hlavně Air bank. Tento podnik je jasnou ukázkou toho, že i v období největší krize lze profilovat a získávat klienty. Přitom podmínky pro vstup na český trh nebyly zase až tak vhodné i z hlediska stávajících klientů – český bankovní trh je velmi saturovaný a převládá zde velmi silná konkurence. Navíc je k tomu nutné uvést, že během krize se rozhodly pro vstup i další podniky se shodnou strategií – jedná se o Zuno, Fio a Equa bank.

Strategie podniku byla založena především na využívání internetu v rámci marketingové kampaně. Firma se správně rozhodla jít cestou nikoliv masové reklamy, jak je to zvykem u českých bank, ale spíše formou úzce zacílené reklamy.

Dále měla jejich strategie následující prvky: *„Značka má na trhu pozici vyzyvatele (challenger) tradičních bank. Proto poukazuje na nedostatky tradičních „starých“ bank, které kategorii definovaly. Přístup tradičních bank je kontrastován s přístupem Air Bank. Klíčovým prvkem strategie je konzistence komunikace, která umožní efektivně vysvětlovat konkrétní benefity a zároveň budovat značku. Důležitým rysem strategie*

je kontinuální komunikační kampaň. Značka Air Bank si stále musí budovat povědomí, a proto klíčovou součástí mixu je televizní kampaň (cca 55 % rozpočtu), která v různých kombinacích rotuje TV spoty délky 30". Ty byly doplněné o taktické kratší formáty, které formou SMS konverzací klientů ukazovaly, že lidé skutečně změnu banky řeší. Je jich 2 500 týdně. TV kampaň je doplněná o ikonické OOH (9 % rozpočtu), které demonstruje útěky lidí z bank. Zvažování a samotnou konverzi klientů pak doplňuje chytře cílená online kampaň (display, social media, PPC, SEO – cca 35 % rozpočtu)“ (Effie.cz. Air Bank: Lovebrandem v rekordním čase).

Dalším prvkem strategie banky je zcela jiné prostředí než to, na které jsou klienti českých bank zvyklí. Firma šla nekonvenční cestou a zvolila si možnost vybavení kanceláří v netradičních barvách a zcela neobvyklou úpravou prostorů. Ve výsledku dokázali klienti velice snadno odlišit danou banku od jiných finančních subjektů.

Celá jejich kampaň byla založena na nespokojenosti stávajících klientů bank s jejich současnými bankovními službami. Díky tomuto kroku získala Air bank během velmi krátké doby – jednoho roku, 100 tisíc zákazníků (E15. Air Bank: Bez Novy jsme se naučili žít).

Příkladem neúspěšné strategie je bezesporu banka Zuno. Jedná se o projekt Raiffeisenbanky, který se ovšem ukázal jako zcela neúspěšný a ztrátový. Raiffeisenbanky, ačkoliv je určena zejména pro bohatší klientelu a větší firmy, se rozhodla vstoupit na trh, který je zcela jiný – low cost podnikání. Právě v tom lze vidět největší problém – banka s touto skupinou nemá vůbec žádné zkušenosti – ukázalo se, že práce s nízkonákladovou bankou není silnou stránkou Raiffeisenbanky.

Dále se banka rozhodla nezapojit se do hypotečního trhu, což je velmi velká chyba – vlastní bydlení je bezesporu snem každého Čecha. Bance rovněž výrazně uškodilo i to, že se moc nestarala o svoje oddělení a snažila se na něm uspořit. Přitom český a slovenský trh, na který se snažila banka vsadit, je zcela jiný – pobočky zde patří do součásti strategie. Banka měla ve svém portfoliu úvěry, ale tento produkt je podle odborníků srovnatelný s tím, co nabízí konkurence (Finweb.sk. Online banka Zuno končí. Bez poboček nezaujala).

Jinými slovy, pokud shrneme všechno výše uvedené, dospějeme k závěru, že Zuno neměla de facto na čem vydělávat – její produkty byly srovnatelné s konkurencí. Proto po určité době začala čelit výrazným problémům. Nakonec se ale banka velmi dlouho snažila odprodat Zuno, což se jí ve výsledku nepovedlo. Všechny klienty Zuno pak musela převzít Raiffeisenbanky pod sebe.

Přitom neúspěch této banky se předpokládal již od samého začátku – Raiffeisenbanky není zrovna institucí, která má zkušenosti s nízkonákladovými produkty. Zadruhé se musí počítat s konzervatismem Čechů a nutností vybudovat síť poboček, nikoliv zaměřit se jenom na internet – předchozí neúspěch mbanky je v tom jasnou zárukou.

5 Zhodnocení výsledků

Jak zcela jasně vyplynulo z výzkumu, poslední krize dokázala velice výrazně ovlivnit situaci v ekonomikách obou zemí. V podstatě nebylo možné identifikovat odvětví, kterého by se krize nedotkla.

Je ale nutné uvést, že existovaly podniky, pro které byla krize spíše příležitostí pro další rozvoj. Vedení daných firem zcela jasně pochopilo, že je čas vstupovat na trh, jelikož prozatím hlavní hráči nejsou moc aktivní a je reálná šance získat svůj tržní podíl.

Systém bankovníctví je v obou zemích odlišný. Zaprvé, na kazachstánském trhu hrají významnou roli především místní banky a pobočky ruských a čínských bank. V českém prostředí se jedná spíše o banky z unijních zemí. Nelze mluvit o existenci ryze české banky. Zadruhé, Kazaši ukládají svoje peníze spíše v cizí měně, a to z důvodu obav před inflací a neočekávaným pohybem kurzu cizích měn. Češi jsou spíše příznivci své vlastní měny. Zatřetí, nejzajímavějším segmentem na trhu v Kazachstánu jsou právnické osoby, v případě České republiky to ovšem nelze říct. Samotná výše bankovního trhu v ČR je dva až třikrát vyšší – pokud to porovnáme například dle pasiv bank, objemu úvěrů apod.

Jsou zde ale i shodné rysy – oba dva bankovní sektory jsou relativně zdravé, nelze vyzorovat výskyt nadměrného objemu nedobytných pohledávek a rovněž je nutné upozornit i na celkovou stabilitu daného sektoru ekonomiky v obou zemích.

Z hlediska strategie úspěšných a neúspěšných bank se musí zmínit kritéria úspěšnosti: práce na nových trzích, vhodná inovativnost a přesná znalost potřeb zákazníků. Následující přístupy vedou k neúspěchu na bankovním trhu: neznalost potřeb zákazníků, přílišné lpění na inovacích a zanedbání konzervatismu, nízká komunikace s veřejností a nevhodný risk management. V Kazachstánu tyto chyby rovnou vedly k nutnosti zachránit BTA banku ze strany státu.

Pochopitelně, u laika může vzniknout na první pohled zcela logická otázka – proč stát vůbec zachraňuje banky během krize. Nebylo by lepší je nechat padnout, jelikož problémy v bance jsou zjevným výsledkem špatného rozhodování managementu. Pravda je ale jiná a je nesmírně složitější – bankovní systém je totiž doslova krevním oběhem státu. V případě jeho zastavení tedy vzniknou obrovské problémy. Důvodem je to, že banky jsou nejvýznamnějším zprostředkovatelem finančních toků v dané zemi.

6 Závěr

Tato bakalářská práce byla věnována tématu, které hraje velmi důležitou roli v posledních několika letech, jedná se o dopad hospodářské krize z roku 2008/2009. Tato krize dokázala velice výrazně změnit tvář světového finančního systému.

Celá řada podniků musela ukončit svou činnost. Navíc, mnohé země se dostaly do neskutečných problémů – Řecko, Španělsko apod. Státní dluh v těchto zemích převýšil jakoukoliv únosnou mez. V některých zemích se dokonce musel stát zavázat za podniky, jinak by hrozilo zhroucení celého finančního systému země.

V rámci předkládané bakalářské práce byla pozornost ovšem věnována dvěma zemím – České republice a Kazachstánu. Za odvětví byl zvolen bankovní sektor obou států. Jedna bakalářská práce totiž nemůže obsahovat pojednání o všech zemích a všech oblastech.

První část bakalářské práce obsahovala pojednání o teoretické stránce problematiky, jednalo se o literární rešerši, nutnou pro vytvoření teoretického základu zkoumané problematiky. Zde se psalo o třech oblastech – hospodářské krizi, bankovním sektoru a vybraných makroekonomických ukazatelích.

První část práce byla napsána formou kompilace názorů jednotlivých autorů na zkoumané téma. Právě proto je možné první dílčí cíl práce – zpracování literární rešerše týkající se krize, bankovního sektoru a vybraných makroekonomických ukazatelů – považovat za splněný.

Krize měla významný dopad zejména na bankovní sektor Kazachstánu. Zde dokonce došlo k převzetí dluhů BTA banky státem. Přitom se jednalo o třetí největší banku země. Dalším dopadem je větší uplatnění inovací ze strany bank. Posledním dopadem je větší orientace bank na fyzické osoby. V případě České republiky neměla krize významný dopad. Do bankovního sektoru dokonce vstoupilo několik nových hráčů. Ne všichni z nich ale byli úspěšní. Druhý dílčí cíl – vymezení dopadu krize z roku 2008 na bankovní sektor Kazachstánu a České republiky – je možné považovat za splněný.

V případě České republiky by banka, pokud chce být úspěšná, měla uplatňovat inovace, přesně znát potřeby svých klientů a snažit se o větší personalizaci svých služeb. To všechno ovšem platí za nutnosti pamatovat si důležitý detail – na českém trhu nemůže být efektivní banka, která by neřešila otázku poboček a spoléhá se jenom na internet.

V případě Kazachstánu by se měly banky více orientovat na fyzické osoby a nepřemýšlet jenom o Almaty a Astaně, ale spíše vstupovat do regionů. Posledním doporučením pro kazachstánské banky je vhodně řídit svůj risk management. Na základě těchto argumentů je možné tvrdit, že poslední dílčí cíl – vymezení vhodné strategie bank v České republice a Kazachstánu, které jim pomohly zvládnout propad poptávky – je možné považovat za splněný.

Na základě výše uvedených shrnutí a splnění dílčích cílů je možné se domnívat, že i cíl této bakalářské práce – na základě analýzy provedené na příkladu bankovního sektoru Kazachstánu a České republiky zjistit důsledky dopadu celosvětové hospodářské krize proběhlé v roce 2008 – je možné považovat za splněný.

7 Seznam použitých zdrojů

Literatura

- 1) BAIDEN, J. *Inflation Targeting: Why the value of money matters to you*. Accra: Xibris, 2012. 104 s. ISBN 978-1-4691-6946-0.
- 2) BERNARDIN, A. a kolektiv. *Inflation and Public Debt Reversals in the G7 Countries*. Washington: IMF, 2014. 28 s. ISBN 978-1498-369-954.
- 3) BEZJAK, F. *Global Economic Trends and Their Impact to Corporate Development*. Koln: Josef Eul Verlag, 2010. 118 s. ISBN 978-3899369434.
- 4) BRČÁK, J., SEKERKA, B. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- 5) CIHELKOVÁ, E. *Regionalismus a multilateralismus. Základy nového světového obchodního řádu?* Praha: C. H. Beck, 2010. 400 s. ISBN 978-80-7400-196-3.
- 6) FINKBEINER, M. *Special Types of Life Cycle Assessment*. Berlin: Springer, 2016. 399 s. ISBN 978-9401776080.
- 7) HOLMAN, R. *Ekonomie*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-740-0006-5.
- 8) JANDA, J. *Spořit nebo investovat?* Praha: Grada Publishing, 2011. 168 s. ISBN 978-80-247-3670-9.
- 9) JIUPING, X. a kolektiv. *Proceedings of the Seventh International Conference on Management*. London Springer, 2014. 1165 s. ISBN 978-3-642-40081-0.
- 10) JUREČKA, V. *Makroekonomie: Základní kurs*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2009. 299 s. ISBN 978-80-248-2065-1.
- 11) KISLINGEROVÁ, E. *Podnik v časech krize*. Praha: Grada Publishing, 2009. 208 s. ISBN 978-80-247-3136-0.
- 12) KOHOUT, P. *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. 266 s. ISBN 978-80-247-3583-2.
- 13) KOHOUT, P. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. Praha: Grada Publishing, 2012. 272 s. ISBN 978-80-247-5064-4.
- 14) KUNEŠOVÁ, H. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-717-9455-4.
- 15) LOCHNER, M. *Are GDP/GNP Appropriate Measures of Development?* Munich: GRIN Verlag, 2014. 11 s. ISBN 978-3-640-85781-4.
- 16) MANDEL, M. DURČÁKOVÁ, J. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha: Management Press, 2016. 496 s. ISBN 978-8072-612-871.
- 17) MEJSTŘÍK, M. a kolektiv. *Bankovníctví v teorii a praxi*. Praha: Karolinum, 2015. 855 s. ISBN 978-80-246-2870-7.
- 18) MULAČOVÁ, V. a kolektiv. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.
- 19) OECD. *OECD360: Česká republika 2015 Jak se srovnává Česká republika?* Paris: OECD, 2015. 48 s. ISBN 978-9264-236-363.
- 20) REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. 760 s. ISBN 978-80-247-3671-6.
- 21) REŽŇÁKOVÁ, M. *Mezinárodní kapitálové trhy - zdroj financování*. Praha: Grada Publishing, 2007. 224 s. ISBN 978-80-247-1922-1.
- 22) SYNEK, M. *Podniková ekonomika*. Praha: C. H. Beck, 2010. 445 s. ISBN 978-80-7400-336-3.

- 23) TOMEŠ, Z. *Hospodářská politika: 1900-2007*. Praha: C. H. Beck, 2008. 262 s. ISBN 978-80-7400-002-7.
- 24) ŽÍDEK, L. *Dějiny světového hospodářství*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 397 s. ISBN 978-807-3801-847.

Odborná studie a články

- 1) AL-DEEHANI, T. a kolektiv. *Investment Management and Financial Innovations. Performance of Islamic banks and conventional banks before and during economic downturn*. Volume 12, Issue 2, 2015.
- 2) REINHARD, SH. a kolektiv. *Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Savings Banks and Cooperative Banks in European Banking Systems*. Biebezpieczny bank, 2014. Issue 2 (55). Str. 38-49.
- 3) UCHIDA, H. RIETI Discussion Paper Series 16-E-023. *A Comparison of the Lending Technologies between Private and Public Banks*. Kobe: Kobe University, 2016.

Databáze a internetové zdroje

- 1) Abai.kz. Komu «BTA Bank» NUZHEN ZHIVYIM? [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<http://abai.kz/post/13722>>
- 2) Centrální banka Ruska. Kurz USD. [online]. [2017-08-01]. Dostupné z: <http://cbr.ru/currency_base/dynamics.aspx?VAL_NM_RQ=R01235&date_req1=01.06.1998&r1=1&date_req2=31.12.1998&C_month=12&C_year=1998&rt=2&mode=2&x=45&y=10>.
- 3) Český statistický úřad. Hlavní makroekonomické ukazatele. [online]. [2017-11-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr>
- 4) Český statistický úřad. Inflace, míra inflace – metodika. [online]. [2017-10-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace>
- 5) ČNB. ARAD. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>>
- 6) ČNB. Deflace byla hrozbou. [online]. [2017-11-21]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2013/cl_13_1_31203_holub_kral_ln.html>
- 7) ČNB. Důvody a přínosy oslabení koruny. [online]. [2017-10-21]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/faq/duvody_a_prinosy_oslabeni_koruny.html>
- 8) E15. Air Bank: Bez Novy jsme se naučili žít. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<http://media.e15.cz/rozhovor/air-bank-bez-novy-jsme-se-naucili-zit-970143>>
- 9) Effie.cz. Air Bank: Lovebrandem v rekordním čase. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<https://www.effie.cz/vysledky-effie/rocnik-2015/air-bank-lovebrandem-v-rekordnim-case/>>
- 10) Expert.ru. Portfel problem. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<http://expert.ru/kazakhstan/2012/07/portfel-problem/>>
- 11) Finweb.sk. Online banka Zuno končí. Bez poboček nezaujala. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<https://finweb.hnonline.sk/financie-a-burzy/836949-online-banka-zuno-konci-bez-pobociek-nezaujala>>

- 12) Forbes.kz. 25 samyh bystrorastushhih kompanij Kazahstana — 2016. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <https://forbes.kz/leader/25_samyih_bystrorastuschih_kompaniy_kazahstana_2016_2017/>
- 13) Forbes.kz. Akcionery Qazaq Banki uvelichili ustavnyj kapital na 2,2 mlrd tenge. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <https://forbes.kz/finances/finance/aktsioneryi_qazaq_banki_uvelichili_ustavnyiy_kapital_na_22_mlrd_tenge/>
- 14) Kapital.kz. Glava Qazaq Banki: Chtim tradicii, ne zabyvaja ob innovacijah. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<https://kapital.kz/finance/57750/glava-qazaq-banki-chtim-tradicii-ne-zabyvaya-ob-innovacijah.html>>
- 15) Komitet po statistike. Dinamika osnovnyh socialno-ekonomicheskikh pokazatelej. [online]. [2017-11-21]. Dostupné z: <https://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/homeDinamika.pokazateli?_afLoop=696031379942710#%40%3F_afLoop%3D696031379942710%26_adf.ctrl-state%3D1bcgrgq474_107>
- 16) National Bank of Kazakhstan. Statistics. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<http://www.nationalbank.kz/?docid=1065&switch=russian>>
- 17) Zakon.kz. Akcionery vydelyajut na razvitie Qazaq Banki 60 mlrd tenge. [online]. [2018-03-03]. Dostupné z: <<https://www.zakon.kz/4886855-aktsionery-vydelyayut-na-razvitie-qazaq.html>>